

Cyngor Bwrdeistref Sirol
Merthyr Tudful

Adroddiad Cydraddoldeb Blynyddol

2024-2025

Cyngor Bwrdeistref Sirol
MERTHYR TUDFUL
MERTHYR TYDFIL
County Borough Council

Cynnwys

Cyflwyniad a chefnidir	4
Cynllun Cydraddoldeb Strategol 2024-2028.....	7
Asesiad Perfformiad	9
Thema: Ymgysylltu a Chyfranogiad Cynhwysol	9
Thema: Gwasanaethau Hygyrch.....	16
Thema: Gweithlu Cynhwysol ac Amrywiol.....	21
Thema: Tegwch cyflog.....	30
Thema: Cymunedau Diogel, Cynhwysol a Chydlynol	36
Thema: Addysg, Sgiliau a Chyflogaeth	38
Data'r Gweithlu	39
Caffael	42
Y camau nesaf.....	44
Manylion Cyswllt.....	45

Mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful (CBSMT) yn falch o gyflwyno ein Hadroddiad Cydraddoldeb Blynyddol 2024-2025 ar gyfer ei Gynllun Cydraddoldeb Strategol ar gyfer 2024-2028. Paratowyd y Cynllun Cydraddoldeb Strategol hwn yn unol â gofynion Rheoliadau Deddf Cydraddoldeb 2010 (Dyletswyddau Statudol) (Cymru) 2011. Dyma'r adroddiad cyntaf ar gyfer y Cynllun Cydraddoldeb Strategol 2024-2028.

Neges gan ein Hyrwyddwr Cydraddoldeb, y Cynghorydd Gareth Richards

Mae'n bleser mawr gen i gyflwyno Adroddiad Cydraddoldeb Blynyddol y Cyngor unwaith eto. O dan Reoliadau Deddf Cydraddoldeb 2010 (Dyletswyddau Statudol) (Cymru) 2011, mae'n ofynnol i'r Cyngor gynhyrchu adroddiad monitro blynyddol ar y camau y mae wedi'u cymryd i gyflawni dyletswydd cydraddoldeb y sector cyhoeddus a'i Amcanion Cydraddoldeb ei hun. Llywodraeth Cymru oedd y llywodraeth gyntaf i osod dyletswyddau penodol ar wasanaethau cyhoeddus yn ychwanegol at y rhai sy'n ofynnol gan y Ddeddf. Mae'r Ddeddf yn gosod dyletswydd ar gyrff cyhoeddus i ystyried sut i gyfrannu'n gadarnhaol at gymdeithas decach drwy ddarparu gwasanaethau gan roi sylw dyledus i ddileu gwahaniaethu.

Mae'r Cyngor yn parhau i fod wedi ymrwymo i sicrhau bod pawb ym Mwrdeistref Sirol Merthyr Tudful yn cael eu trin yn gyfartal ac nad yw eu hamgylchiadau unigol yn rhwstr iddynt dderbyn y gwasanaethau sydd eu hangen arnynt gan y Cyngor na'i bartneriaid. Bydd y Cyngor yn ceisio sicrhau nad oes unrhyw un yn derbyn triniaeth llai ffafriol oherwydd bod ganddynt nodwedd warchodedig benodol. Mewn achos lle mae'n amlwg bod anghydraddoldeb o ran triniaeth neu ganlyniad, bydd y Cyngor yn mynd ati i gymryd camau i fynd i'r afael ag anghydraddoldeb o'r fath. Ein nod yw nid yn unig i gyflawni ein dyletswyddau cyfreithiol, ond hefyd i wneud Merthyr Tudful yn fan lle mae pawb yn bwysig. Rydym am i Ferthyr Tudful fod yn fan lle nad oes unrhyw un yn profi gwahaniaethu neu anfantais oherwydd eu hunaniaeth na'u cefndir. Mae'r Cyngor yn gweld pawb ym Merthyr Tudful fel dinesydd cyfartal tra'n cydnabod y bydd gan bobl anghenion gwahanol.

Drwy'r Cynllun Cydraddoldeb Strategol, mae'r Adroddiad Cydraddoldeb Blynyddol hwn ar gyfer 2024-2025 yn dyst i ymgyrch barhaus y Cyngor i ddatblygu ei agenda cydraddoldeb a chyflawni ein Gweledigaeth Cydraddoldeb ar gyfer Merthyr Tudful, sef:

Man lle mae amrywiaeth yn cael ei werthfawrogi a'i barchu a lle gall pawb gymryd rhan, ffynnu a chael cyfle i gyflawni eu potensial yn rhydd rhag gwahaniaethu a rhagfarn.

Mae'r Cyngor yn gweithio tuag at gyflawni'r weledigaeth hon drwy ein rôl fel arweinydd cymunedol, darparwr gwasanaeth, comisiynydd, cyflogwr a gweithio mewn partneriaeth i leihau anghydraddoldebau a gwella lles y Fwrdeistref Sirol. Cydnabyddir bod meysydd i'w gwella ac y byddant yn parhau i fod.

Cyflwyniad a chefnidir

Deddf Cydraddoldeb 2010

Mae Deddf Cydraddoldeb 2010 yn dwyn ynghyd ac yn disodli'r deddfau gwrth-wahaniaethu blaenorol gydag un Ddeddf. Mae'n symleiddio ac yn cryfhau'r gyfraith, yn dileu anghysondebau ac yn ei gwneud hi'n haws i bobl ei deall a chydymffurfio â hi. Daeth y rhan fwyaf o'r Ddeddf i rym ar 1 Hydref 2010.

Mae'r Ddeddf yn cynnwys dyletswydd cydraddoldeb newydd yn y sector cyhoeddus (y 'ddyletswydd gyffredinol'), gan ddisodli'r dyletswyddau ar wahân ar gydraddoldeb hil, anabledd a rhyw. Daeth hyn i rym ar Ebrill 5^{ed} 2011.

Mae'r ddyletswydd gyffredinol newydd yn cynnwys y nodweddion gwarchodedig canlynol:

- Oed
- Anabledd
- Ailbennu rhywedd
- Priodas a phartneriaethau sifil
- Beichiogrwydd a mamolaeth
- Hil – gan gynnwys tarddiad ethnig neu genedlaethol, lliw neu genedligrwydd
- Crefydd neu gred – gan gynnwys diffyg cred
- Rhyw
- Cyfeiriadedd rhywiol

Mae'n berthnasol i briodas a phartneriaeth sifil, ond dim ond mewn perthynas â'r gofyniad i roi sylw dyledus i'r angen i ddileu gwahaniaethu.

Beth yw'r ddyletswydd gyffredinol?

Nod y ddyletswydd gyffredinol yw sicrhau bod awdurdodau cyhoeddus a'r rhai sy'n cyflawni swyddogaeth gyhoeddus yn ystyried sut y gallant gyfrannu'n gadarnhaol at gymdeithas decach trwy hyrwyddo cydraddoldeb a pherthynas dda yn eu gweithgareddau o ddydd i ddydd. Mae'r ddyletswydd yn sicrhau bod ystyriaethau cydraddoldeb yn cael eu cynnwys yn nyluniad polisiâu a darparu gwasanaethau, a'u bod yn cael eu hadolygu'n barhaus. Bydd hyn yn sicrhau canlyniadau gwell i bawb.

Wrth wneud penderfyniadau a darparu gwasanaethau mae'n rhaid i ni roi sylw dyledus i'r angen i:

- Ddileu gwahaniaethu, aflonyddu ac erledigaeth anghyfreithlon ac ymddygiad arall a waherddir gan Ddeddf Cydraddoldeb 2010.
- Hyrwyddo cyfle cyfartal rhwng pobl sy'n rhannu nodwedd warchodedig berthnasol a'r rhai nad ydynt.
- Meithrin perthynas dda rhwng pobl sy'n rhannu nodwedd warchodedig a'r rhai nad ydynt.

Y Dyletswyddau Penodol yng Nghymru

Pwrpas eang y dyletswyddau penodol yng Nghymru yw helpu cyrff rhestredig i gyflawni eu dyletswydd gyffredinol a chynorthwyo tryloywder.

Mae'r dyletswyddau penodol yng Nghymru wedi'u nodi yn Rheoliadau Deddf Cydraddoldeb 2010 (Dyletswyddau Statudol) (Cymru) 2011. Daeth y dyletswyddau penodol yng Nghymru i rym ar Ebrill 6^{ed} 2011.

Mae'r dyletswyddau penodol yng Nghymru yn cynnwys:

- Amcanion
- Cynlluniau Cydraddoldeb Strategol
- Ymgysylltu
- Asesu effaith
- Gwybodaeth am gydraddoldeb
- Gwybodaeth cyflogaeth
- Gwahaniaethau cyflog
- Hyfforddiant staff
- Caffael
- Adroddiad blynyddol
- Cyhoeddi
- Adroddiad Gweinidogion Cymru
- Adolygu
- Hygyrchedd

Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

Mae Gweledigaeth ac Amcanion Cydraddoldeb y Cyngor ar gyfer 2024-2028 yn cefnogi Amcanion Llesiant y Cyngor a'r saith Nod Llesiant (a ddangosir yn y diagram isod) ac yn cysylltu â'r pum ffordd o weithio (yr Egwyddor Datblygu Cynaliadwy) a nodir yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Long term

The importance of balancing short-term needs with the need to safeguard the ability to also meet long-term needs.

Prevention

How acting to prevent problems occurring or getting worse may help public bodies meet their objectives.

Integration

Considering how the public body's well-being objectives may impact upon each of the well-being goals, on their other objectives, or on the objectives of other public bodies.

Collaboration

Acting in collaboration with any other person (or different parts of the body itself) that could help the body to meet its well-being objectives.

Involvement

The importance of involving people with an interest in achieving the well-being goals, and ensuring that those people reflect the diversity of the area which the body serves.

Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011

Disodlodd Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 ac fel rhan o'r ddeddfwriaeth, yng Nghymru mae gan y Gymraeg statws cyfreithiol cyfartal â'r Saesneg ac ni ddylid ei thrin yn llai ffafriol.

Rhaid i gyrff cyhoeddus gydymffurfio â set o Safonau Iaith cenedlaethol a gyhoeddodd Comisiynydd y Gymraeg drwy Hysbysiad Cydymffurfio i'r Cyngor. Mae'r Hysbysiad Cydymffurfio yn nodi pa un o'r 176 o safonau yn y ddeddfwriaeth sy'n gymwys i'r Cyngor, ynghyd ag unrhyw eithriadau a'u dyddiadau gweithredu.

Nid yw'r Ddeddf Cydraddoldeb yn ymdrin â materion yn ymwneud â'r Gymraeg ond yn hytrach mae ganddynt set o Safonau o dan Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011, cydnabuwyd ers tro bod agendâu polisi cydraddoldeb a iaith Gymraeg yn ategu ac yn llywio ei gilydd. Atgyfnerthir hyn ymhellach gan y nod o fewn Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 – Cymru o ddiwylliant bywiog a iaith Gymraeg ffyniannus.

Cynllun Cydraddoldeb Strategol 2024-2028

Mae Cynllun Cydraddoldeb Strategol Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful ar gyfer 2024-2028 yn adlewyrchu ein hymrwymiad i gydraddoldeb ym Mwrdeistref Sirol Merthyr Tudful. Pwrpas y cynllun yw gwella cyfleoedd cyfartal yn ein cymunedau trwy ddarparu gwasanaethau a chyflogaeth, drwy'r modd yr ydym yn comisiynu, ein harweinyddiaeth a drwy weithio mewn partneriaeth ag eraill.

Rydym eisiau creu Bwrdeistref Sirol sy'n sicrhau bod pawb yn cael eu trin yn gyfartal ac yn deg ym mhob agwedd o'u bywydau; lle nad oes unrhyw un yn cael eu gwahaniaethu neu eu rhoi dan anfantais oherwydd eu cefndir neu eu hunaniaeth.

"Ardal lle mae amrywiaeth yn cael ei werthfawrogi a'i barchu a gall pawb gymryd rhan, ffynnu a chael y cyfle i gyflawni eu potensial yn rhydd o wahaniaethu a rhagfarn."

Ein Gweledigaeth Cydraddoldeb ar gyfer Merthyr Tudful

Fel Cyngor, mae gennym ddyletswydd i fynd i'r afael â gwahaniaethu ac anfantais yn yr ystyr bod pobl yn teimlo'n ddiogel rhag aflonyddu a bod gan bawb fynediad at wasanaethau o ansawdd uchel. Bydd y Cynllun Cydraddoldeb Strategol hwn yn ein helpu i sicrhau ein bod yn canolbwyntio ar ganlyniadau cadarnhaol i bobl ym Merthyr Tudful.

Mae'r cynllun yn tynnu sylw at gysylltiadau â deddfwriaeth a rheoliadau sy'n cwmpasu Deddf Safonau'r Gymraeg a Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 a chyfrifoldebau o dan Ddyletswydd Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus, gan gynnwys unrhyw ddeddfwriaeth newydd.

Ein Amcanion Cydraddoldeb ar gyfer 2024-2028

Rydym wedi ymgysylltu â'n cymunedau a'n gweithlu i ddatblygu ein hamcanion cydraddoldeb. Rydym hefyd wedi defnyddio gwybodaeth berthnasol i lywio ein hamcanion, gan gynnwys edrych ymlaen at ystyried newidiadau posibl yn y dyfodol y mae angen i ni eu hystyried wrth asesu effaith. Rydym am sicrhau ein bod yn gwneud cynnydd wrth hyrwyddo cydraddoldeb a chynhwysiant ar gyfer pob grŵp nodweddiadol gwarchodedig a bydd yr amcanion yn ein helpu i barhau i wneud hyn.

Amcanion 2024-2028	
Ymgysylltu a Chyfranogiad Cynhwysol	Ymgysylltu â'n cymunedau a'n gweithlu i gefnogi cyfranogiad effeithiol ac annog pobl i gymryd rhan.
Gwasanaethau Hygyrch	Deall a chael gwared ar y rhwystrau y mae pobl yn eu hwynebu wrth gael mynediad i'n gwasanaethau.
Gweithlu Cynhwysol ac Amrywiol	Cefnogi gweithlu cynhwysol ac amrywiol, sy'n adlewyrchu'r cymunedau ym Merthyr Tudful.
Tegwch cyflog	Sicrhau tegwch cyflog ar draws Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful.
Cymunedau Diogel, Cynhwysol a Chydlynol	Hyrwyddo a hwyluso cymunedau diogel, cynhwysol a chydlynol.
Addysg, Sgiliau a Chyflogaeth	Gwella addysg, sgiliau a chyfleoedd cyflogaeth.

Bydd yr Amcanion Cydraddoldeb hyn yn cael eu cyflawni drwy'r Cynllun Gweithredu cysylltiedig. Nodwyd sawl cam gweithredu o dan bob amcan ac mae gwaith wedi bod yn mynd rhagddo i gyflawni'r camau gweithredu hyn. Bydd y Cynllun Cydraddoldeb Strategol yn cael ei adolygu i adlewyrchu unrhyw ddiweddariadau a newidiadau i ddeddfwriaeth neu ofynion wrth i ni symud ymlaen.

Asesiad Effaith Integredig

Fel rhan o sicrhau ein bod yn cydymffurfio â'n dyletswydd, rydym yn adolygu Asesiad Effaith Integredig (AEI) y Cyngor yn rheolaidd i sicrhau ei fod yn cynnwys gofynion cyfredol i'w hystyried wrth wneud penderfyniadau strategol.

Yn 2024-2025, diweddarwyd yr Asesiad Effaith Integredig i gynnwys asesiad manylach o'r Gymraeg. Mae hwn er mwyn gwella cydymffurfiaeth â safonau'r Gymraeg ymhellach a sicrhau ein bod yn ystyried yr effaith ar y Gymraeg yn fanylach.

Roedd yr adrannau'n cynnwys:

- Nifer y siaradwyr Cymraeg
- Cyfleoedd i hyrwyddo'r Gymraeg
- Cydymffurfio â Safonau'r Gymraeg
- Nid yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Iaith Saesneg.

Diweddarwyd y broses ar gyfer cwblhau Asesiad Effaith Integredig hefyd ym mis Ebrill 2025. Nid oes angen Asesiad Effaith Integredig mwyach ar gyfer adroddiadau gwybodaeth o adroddiadau sy'n edrych yn ôl. Byddant yn dal i fod yn ofynnol ar gyfer penderfyniadau strategol, newidiadau gwasanaeth, cynigion cyllideb, polisiau, ailgynllunio gwasanaethau ac ati. Mae'r holl reolwyr wedi cael gwybod am hwn ac mae gwybodaeth am y newidiadau, gan gynnwys canllawiau, ar ein Mewnrwyd.

Asesiad Perfformiad

Isod mae'r crynodeb o'r cynnydd yn erbyn cyflawniadau ein Amcanion Cydraddoldeb yn ein Cynllun Cydraddoldeb Strategol ar gyfer 2024-2028.

Thema: Ymgysylltu a Chyfranogiad Cynhwysol

Amcan: Ymgysylltu â'n cymunedau a'n gweithlu i gefnogi cyfranogiad effeithiol ac annog pobl i gymryd rhan

Un o'r amcanion yn y Cynllun Cydraddoldeb Strategol yw Ymgysylltu a Chyfranogiad Cynhwysol. Mae cydlyniant cymunedol yn hanfodol yn y Fwrdeistref Sirol gan ei fod yn darparu amgylchedd lle gellir datblygu perthnasoedd cryf a chadarnhaol rhwng pobl o wahanol gefndiroedd. Mae cymunedau cydlynol yn gymunedau sy'n gallu mynd i'r afael â phroblemau cyffredin yn well, darparu cefnogaeth i'w gilydd a gweithio gyda'i gilydd ar gyfer dyfodol cadarnhaol. Mae trigolion mewn cymunedau cydlynol da yn teimlo'n fwy diogel ac maent yn teilio ei bod yn perthyn.

Dyma grynodeb o sut gweithredwyd hwn a'r modd y mae sefydliadau allanol eraill a gwaith mewnol wedi cyfrannu tuag at gyflawni'r amcan.

Digwyddiadau Cymunedol

Great Get Together Jo Cox

Mae'r *Great Get Together* yn ddathliad blynyddol yn y Deyrnas Unedig o bopeth sy'n uno ein cymunedau, wedi'i ysbrydoli gan gred Jo Cox bod gennym fwy yn gyffredin na'r hyn sy'n ein gwahanu. Roedd Jo Cox yn Aelod Seneddol ac yn ymgyrchydd angerddol a dyngarol a gafodd ei lladd, yn drist iawn, ar ei ffordd i gwrdd â'i hetholwyr.

Dydd Gwener 21 Mehefin, trefnodd Swyddogion Cydlyniant ynghyd ag Elusen Stephen a George fore coffi i'r cyhoedd. Roedd yr Aelod Cynulliad Lleol Dawn Bowden AC yn bresennol ynghyd â rai o swyddogion Heddlu De Cymru.

Yn ogystal, anfonwyd pecynnau addysgol at ysgolion ledled Merthyr i'w galluogi i gyflwyno gwasanaethau neu wersi'n canolbwyntio ar y pwnc hwn yn ogystal â'u cynorthwyo i drefnu digwyddiadau os oeddent yn dymuno.

LHDT+

Mae Cyfeillion Gwiwer (Squirrel Friends yn Saesneg) yn gyfarfod cymorth misol i'r gymuned Draws, ac mae'n parhau i gael ei gefnogi gan y tîm Cydlyniant Cymunedol. Mae'r tîm wedi cwrdd â'r grŵp sawl gwaith i drafod unrhyw bryderon ynghylch troseddau casineb a chefnogaeth sydd wedi'i anelu at bobl drawsrywiol yn y gymuned. Mae swyddogion wedi eu cefnogi i ddod o hyd i leoliad newydd a chyllid ar gyfer eu grŵp cymorth.

Mae casgliad llinell amser o hanes LHDT+ yng Nghymru wedi'i chreu, ac mae llinell amser ar gyfer Merthyr Tudful wedi'i chynnwys. Mae'n gipolwg gwych ar rai o'r uchafbwyntiau o gyfeiriadedd rhywiol a hanes hunaniaeth rhywedd Merthyr Tudful.

Troseddau casineb

Wythnos Ymwybyddiaeth Troseddau Casineb

Cynhaliwyd Wythnos Ymwybyddiaeth Troseddau Casineb eleni rhwng y 3^{ydd} a'r 7^{fed} o Chwefror. Mae Wythnos Ymwybyddiaeth Troseddau Casineb yn ymgych bwrpasol sy'n anelu at godi ymwybyddiaeth ynghylch troseddau casineb a hyrwyddo goddefgarwch a dealltwriaeth ymhlith cymunedau. Mae'n wythnos sy'n annog sefydliadau, partneriaid allweddol, a chymunedau i weithio gyda'i gilydd i fynd i'r afael â throseddau casineb lleol a lleihau ei effeithiau.

Yn ystod Wythnos Ymwybyddiaeth Troseddau Casineb trefnwyd amryw o ddigwyddiadau a mentrau gan y tîm Cydlyniant Cymunedol i addysgu pobl am effaith troseddau casineb a sut i adrodd eu bod wedi digwydd, yn ogystal ag annog cymunedau i ddod at ei gilydd i frwydro yn erbyn casineb a rhagfarn.

Cynhaliwyd sesiynau ymgysylltu â'r gymuned yn:

- Trago Mills
- Coleg Merthyr
- Ysgol Gymunedol Abercanaid
- Hwb Canol y Dref, Merthyr Tudful

Mae'r tîm Cydlyniant wedi dosbarthu posteri a thaflenni i bob meddygfa leol a lleoliadau eraill sy'n cynnwys gwybodaeth ynghylch sut i roi gwybod bod trosedd casineb wedi digwydd. Anfonwyd e-byst i ysgolion lleol yn eu cyfeirio at y gwefannau perthnasol a oedd yn cynnwys adnoddau i gefnogi cynulliadau a gwersi. Yn ogystal â'r gweithgareddau hyn, dosbarthwyd negeseuon ar y cyfryngau cymdeithasol ac anfonwyd e-byst at staff hefyd.

Yn dilyn digwyddiad hiliol honedig mewn gêm bêl-droed yng Nghlwb Pêl-droed Tref Merthyr, aeth y tîm cydlyniant at fwrdd y clwb a threfnu cyfarfod i gynnig cefnogaeth gyda'r ymchwiliad sy'n ymwneud â'r clwb a chefnogaeth barhaus i'r swyddogion a'r cefnogwyr. Cafodd y digwyddiad ei gyhoeddi'n dda yn y newyddion ac ar y cyfryngau cymdeithasol ac fe gafodd y gefnogaeth a gynigiwyd gennym ei dderbyn yn frwdfrydig gan y clwb. Rydym wedi cynnig ein cefnogaeth barhaus ar gyfer y tymor nesaf trwy bosteri a thaflenni troseddau casineb i'w harddangos mewn gemau cartref sy'n cynnwys cod QR er mwyn ei wneud yn hawdd i bobl roi gwybod am bryderon yn ogystal ag unrhyw gymorth pellach y gallai fod ei angen arnynt.

Ras dros Gasineb

Ddydd Gwener y 27^{ain} o Fedi, cynhaliodd Heddlu De Cymru'r Ras dros Gasineb gyntaf yng Nghanolfan Sobell, Aberdâr, a oedd yn cynnwys dros 1200 o blant o bob rhan o Ferthyr Tudful a Rhondda Cynon Taf.

Roedd yn gyfle i'r Heddlu, y tîm Cydlyniant a phlant ysgol uno yn eu hymrwymiad i frwydro yn erbyn casineb. Roedd y diwrnod yn llawn hwyl a mwynhad ond roedd hefyd yn gyfle i godi ymwybyddiaeth o sut y gall troseddau casineb a digwyddiadau casineb effeithio ar unigolion.

Diwrnod Cofio'r Holocaust

Mae Diwrnod Cofio'r Holocaust (DCH) yn ddiwrnod i fyfyrrio, cofio a dysgu. Ei brif bwrpas yw sicrhau bod y cof am yr Holocaust yn cael ei gadw a bod gwersi o'r cyfnod tywyll hwn mewn hanes yn cael eu trosglwyddo i genedlaethau'r dyfodol.

Roedd eleni'n nodi 80 mlynedd ers rhyddhau Auschwitz-Birkenau; un o'r gwersylloedd crynhoi a difa mwyaf enwog a weithredwyd gan y Natsïaid. Roedd hefyd yn nodi 30 mlynedd ers yr hil-laddiad yn Bosnia.

Thema Diwrnod Cofio'r Holocaust 2025 eleni oedd 'Er mwyn Gwell Dyfodol' sy'n golygu gobaith y gall pobl ddod at ei gilydd, dysgu o'r gorffennol ac am y gorffennol, a chymryd camau i greu dyfodol gwell i bawb.

Ymunodd Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful â phobl ledled y byd i gofio dioddefwyr yr Holocaust. Gosodwyd torch yn y Fynwent Goffa Iddewig yng Nghewn Coed gan uwch swyddogion y Cyngor ynghyd â Heddlu De Cymru.

Mis Hanes LHDT+

Cynhelir Mis Hanes LHDT+ drwy gydol mis Chwefror. Mae'n fis cyffrous, addysgiadol llawn dathlu gyda'r nod o ddysgu am ragfarn a gwneud cymunedau LHDT+ yn eu holl amrywiaeth gyfoethog, yn weladwy. Mae hefyd yn anelu at hyrwyddo cymdeithas mwy diogel a mwy cynhwysol lle mae'r sbectwm amrywiol o rywioldeb a rhywedd yn cael ei dderbyn yn gyffredinol ac yn cael ei siarad amdano'n agored.

Y thema ar gyfer 2025 oedd 'Ymgychu a Newid Cymdeithasol' a oedd yn dathlu cyfraniad pobl LHDT+ i wneud y byd yn lle gwell i ni i gyd.

Roedd Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful yn falch o gefnogi Mis Hanes LHDT+ a chynhaliwyd seremoni codi'r faner ar 5 Chwefror lle codwyd baner *Pride* y tu allan i'r Ganolfan Ddinesig.

Cynhaliwyd gweithdy cynhwysol o'r enw 'Celf Blodau' yng Nghastell Cyfarthfa. Roedd mynychwyr yn gallu dysgu, trafod a gwneud cofnod wedi'i ysbrydoli gan fis Hanes LHDT+. Roedd yn cynnwys paned gyfeillgar, taith fach o amgylch y casgliad celf LHDT+, ac yna cyfle i wneud crefft.

Mis Pride

Mae Mis *Pride* yn ymwneud â derbyn, cydraddoldeb, dathlu gwaith pobl LHDT+, dysgu am hanes a chodi ymwybyddiaeth o faterion sy'n effeithio ar y gymuned.

Dethlir Diwrnod *Pride* ar yr 28^{ain} o Fehefin. Mae'r diwrnod hwn yn nodi'r dyddiad mewn hanes pan ddigwyddodd gwrthryfelodd Stonewall yn Ninas Efrog Newydd ym 1969. Nod Mis *Pride* yw coffáu'r gwrthryfel, a gafodd effaith fyd eang a sicrhodd diwygiadau yn y gyfraith a'i wneud yn bosib derbyn hunaniaeth LHDT+.

I ddathlu Diwrnod *Pride*, codwyd y Faner Cynnydd y tu allan i'r Ganolfan Ddinesig ar y 1^{af} o Fehefin a'i chwifio drwy gydol y mis i ddathlu amrywiaeth yn ein cymunedau. Mynychodd rhai swyddogion a chynghorwyr Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful ddigwyddiad *Pride* Cymru 2024 yng Nghaerdydd a gorymdeithiodd nifer ohonynt yn yr orymdaith yn ystod

dathliad blynyddol *Pride* Cymru. Fe wnaethant fynychu, ochr yn ochr ag Awdurdodau Lleol eraill yng Nghymru, o dan faner 'Cynghorau Balch'.

Digwyddiad *Pride* Merthyr Tudful

Yn 2024, cynhaliodd Merthyr Tudful ei ail Ddigwyddiad *Pride* ar ddydd Sadwrn yr 17^{eg} o Awst. Roedd yn ddiwrnod lliwgar a bywiog, gan ddechrau gyda Gorymdaith *Pride* trwy ganol y dref. Cynhaliwyd y digwyddiad yn y Coleg, gyda stondinau bwyd a diod, busnesau lleol, ac adloniant byw.

Roedd yn ddiwrnod gwych, gyda llawer o gefnogwyr, noddwyr, sefydliadau ac elusennau lleol yn helpu i'w wneud yn llwyddiant.

Roedd swyddogion Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful yn cynnal stondin. Dosbarthwyd taflenni a nwyddau yn hyrwyddo ffyrdd y gellir adrodd am droseddau casineb, ynghyd â chod QR sy'n mynd â'r defnyddiwr yn uniongyrchol at dudalen adrodd 101 y gellir ei defnyddio yn ddienw. Manteisiodd swyddogion hefyd ar y cyfle i ymgysylltu ag aelodau a chefnogwyr y gymuned LHDT+ i godi ymwybyddiaeth o bwysigrwydd adrodd am droseddau casineb, ac i dderbyn adborth ynghylch sut y gellir gwella pethau.

Diwrnod Rhuban Gwyn

Trefnwyd digwyddiad gan Grŵp Cymunedol Rhuban Gwyn Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful i'w gynnal ar y 25^{ain} o Dachwedd i ddangos cefnogaeth i ddioddefwyr cam-drin domestig. Byddai'r digwyddiad yn cynnwys seremoni codi baner y tu allan i'r Ganolfan Ddinesig sy'n gorffen gyda gwylnos yng ngolau kannwyll y tu allan i Hwb Canol y Dref. Trefnwyd y byddai amrywiaeth o siaradwyr ar ran ein partneriaid yn bresennol ac y byddai lluniaeth yn cael ei ddarparu. Fodd bynnag, oherwydd rhybudd o dywydd garw bu'n rhaid canslo'r digwyddiad ar fyr rybudd. Gobeithiwn gynnal digwyddiad tebyg ar Ddiwrnod y Rhuban Gwyn nesaf ym mis Tachwedd 2025. Mae cyfarfodydd ar gyfer hyn eisoes wedi digwydd.

Cymuned Sipsiwn, Roma a Theithwyr

Mae Mis Hanes Sipsiwn, Roma a Theithwyr yn cael ei nodi'n flynyddol a'i gynnal ym mis Mehefin. Pwrpas y dathliad mis o hyd hwn yw codi ymwybyddiaeth am hanes, diwylliant a chyfraniadau'r cymunedau Sipsiwn, Roma a Theithwyr, yn ogystal â herio'r stereoteipiau a'r gwahaniaethu y maent yn aml yn eu hwynebu.

Gweithiodd y Tîm Cydlyniant yn agos gyda Rheolwr Safle Glynmil Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful a hyrwyddodd a threfnodd ddigwyddiad ar gyfer Mis Hanes Sipsiwn, Roma a Theithwyr. Cynhaliwyd y digwyddiad ar safle Glynmil ar yr 28^{ain} o Fehefin 2024.

Roedd ysgolion lleol yn bresennol a chynhaliwyd gweithgareddau gan amrywiaeth o fusnesau a sefydliadau lleol. Roedd Dawn Bowden AC, Heddlu De Cymru, cynghorwyr lleol a thrigolion y gymuned ehangach hefyd yn bresennol.

Roedd y diwrnod yn llwyddiant ysgubol ac roedd y trigolion yn awyddus i ailadrodd y llwyddiant hwn a threfnu mwy o ddigwyddiadau yn y dyfodol a oedd yn cynnwys y gymuned ehangach, nad yw'n Sipsiwn, Roma a Theithwyr.

Mae'r tîm Cydlyniant Cymunedol yn parhau i gyfarfod yn rheolaidd â'r Swyddog Sipsiwn, Roma a Theithwyr yng Nglynmil a'i gefnogi i drefnu pecynnau addysg a hyfforddiant yn ogystal â'i gynorthwyo i ddod o hyd i gyllid ar gyfer prosiectau parhaus ac yn y dyfodol.

Diwrnod Hawliau Gofalwyr

Bob dydd, mae 12,000 o bobl yn dod yn ofalwyr di-dâl i bartner, aelod o'r teulu neu ffrind. Ar yr 21^{ain} o Dachwedd, yng Nghanol y Dref, cynhaliwyd digwyddiad coffi a sgwrsio ar gyfer Diwrnod Hawliau Gofalwyr.

Ym mis Mehefin roedd hi'n wythnos Gofalwyr, a threfnwyd sesiynau galw heibio yn Hwb Canol y Dref. Gallai gofalwyr alw heibio i weld pa gymorth lleol sydd ar gael iddynt. Roedd amrywiaeth o sefydliadau'n bresennol i esbonio pa gymorth/gwasanaethau oedd yn iawn iddyn nhw. Roedd y sefydliadau yn cynnwys: VAMT, Mencap, Cyngor ar Bopeth, Cymdeithas Alzheimer Cymru a llawer mwy.

Twrnaint Pêl-droed Cydlyniant Cymunedol

Dydd Sul y 19^{eg} o Fai, trefnodd Heddlu De Cymru a'r tîm Cydlyniant Cymunedol Dwrnamaint Pêl-droed Cydlyniant yr haf ym Merthyr Tudful. Roedd y twrnaint yn cynnwys 23 o dimau a oedd yn cynnwys timau sy'n cynnwys staff o awdurdodau lleol, Heddlu De Cymru, elusennau digartref, y Mosg Lleol, cymuned Malayali Merthyr ac amryw o grwpiau cymunedol lleiafrifol eraill.

Cysylltodd y tîm Cydlyniant ym Merthyr Tudful â'r Gwasanaethau Cymdeithasol a chefnogodd grŵp o geiswyr lloches ifanc a oedd wedi cyrraedd geb deulu na chydymaith i ffurfio tîm a chymryd rhan yn y twrnaint. Ariannodd y tîm werth pum wythnos o gyfleusterau hyfforddi i ddod â nhw at ei gilydd gan eu bod yn byw ar draws De Cymru. Galluogodd hwn y bobl ifainc i gwrdd â'i gilydd, ffurfio perthnasoedd ac ymgorffori eu hunain yn y gymuned leol.

Mis Hanes Pobl Ddu

Mae Mis Hanes Pobl Du yn cael ei gofnodi bob mis Hydref. Mae'n gyfle i ddathlu'r cyfraniadau eithriadol y mae pobl du wedi'u gwneud i gymdeithas Prydain, boed hynny heddiw neu'n hanesyddol. Mae hefyd yn gyfle i bobl ddysgu mwy am effeithiau hiliaeth a sut i herio stereoteipiau negyddol.

Y thema ar gyfer 2024 oedd 'Adennill Storiâu' sy'n nodi newid sylweddol tuag at gydnabod a chywiro naratifau hanes a diwylliant pobl du.

Mae Mis Hanes Pobl Du hefyd yn amser i bobl ddysgu mwy am effeithiau hiliaeth a sut i herio stereoteipiau negyddol.

Dim Hiliaeth Cymru

Mae Dim Hiliaeth Cymru (Zero Racism Wales yw'r enw yn Saesneg) yn ymgyrch dan arweiniad Cyngor Hil Cymru, gyda chefnogaeth Llywodraeth Cymru a Chydlynwyr Cydlyniant Cymunedol. Mae'n galw ar fusnesau, sefydliadau ac unigolion sydd wedi ymrwymo i hyrwyddo cytgordd a thegwch hiliol i lofnodi addewid a chytuno ar bolisi dim goddefgarwch i hiliaeth yng Nghymru.

Mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful yn ymrwymo i hyrwyddo dim goddefgarwch i hiliaeth ledled y Cyngor ac mae wedi lofnodi polisi Dim Hiliaeth Cymru Cyngor Hil Cymru. Trwy lofnodi'r polisi, mae'n ailddatgan ein hymrwymiad i sicrhau bod Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful yn trin pob person yn deg ac yn gyfartal waeth beth fo'u hil, bod cyfleoedd cyfartal mewn cyflogaeth ar gael a bod gwasanaethau'n cael eu darparu ac y bydd y Cyngor yn cadw at Ddeddf Cydraddoldeb 2010 ac yn darparu gwasanaethau teg i bawb. Fel Cyngor, rydym yn cytuno i gymryd safiad yn erbyn hiliaeth a hyrwyddo gweithle a chymdeithas fwy cynhwysol a chyfartal sy'n gwneud i bob unigolyn deimlo'n ddiogel, yn cael ei werthfawrogi a'i gynnwys.

Mae addewid llawn y Cyngor i'w weld ar wefan Dim Hiliaeth Cymru.

Nod Llywodraeth Cymru yw creu Cymru sy'n wrth-hiliol erbyn 2030, gyda chymorth Cynllun Gweithredu Gwrth-Hiliaeth Cymru. Mae'r cynllun yn tynnu sylw at y profiadau anghydraddoldebau hiliol sydd wedi'u gwreiddio'n ddwfn gan bobl Dduon, Asiaidd a Lleiafrifoedd Ethnig yng Nghymru. Gellir gweld y cynllun ar wefan Llywodraeth Cymru.

Mynychodd tîm Cydlyniant Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful ddigwyddiad ymgysylltu â'r gymuned ym Merthyr a drefnwyd gan Lywodraeth Cymru, i gwrdd â'r gymuned a siarad am Gynllun Gweithredu Gwrth-hiliol Cymru. Y nod oedd sicrhau bod pobl yn ymwybodol o'r cynllun a'r hyn y mae'n ei olygu i gymunedau Du, Asiaidd a Lleiafrifol. Roedd y digwyddiad yn gyfle i bobl ofyn cwestiynau a thrafod yn agored y camau gweithredu sydd wedi eu cynnwys yn y cynllun. Mynychodd timau ehangach hefyd fforwm a gynhaliwyd gan Lywodraeth Cymru i drafod materion lleol.

Roedd sawl asiantaeth yn bresennol ac roedd y sgysiau'n adeiladol ac yn caniatáu inni gynllunio pa fodd y gallwn ymgysylltu ymhellach â grwpiau perthnasol ym Merthyr yn benodol.

Wythnos Ffoaduriaid

Mae Wythnos Ffoaduriaid yn ŵyl ledled y Deyrnas Unedig sy'n dathlu cyfraniadau, creadigrwydd a gwytnwch ffoaduriaid a phobl sy'n chwilio am noddfa.

Cynhaliwyd Wythnos y Ffoaduriaid rhwng yr 17^{eg} a'r 23^{ain} o Fehefin ac eleni y thema oedd 'Ein Cartref'. Canolbwyntiodd yr wythnos ar greu sgysiau am yr hyn y mae 'ein cartref' yn ei olygu i bawb.

Ddydd Gwener yr 21^{ain} o Fehefin, trefnodd y Tîm Cydlyniant fore coffi yng Nghastell ac Amgueddfa Cyfarthfa a oedd ar agor i'r cyhoedd ac a fynychwyd yn dda gan deuluoedd yr Wcráin yn y Fwrdeistref Sirol, ochr yn ochr ag aelodau o dîm ailsefydlu'r Awdurdod Lleol, rhai o swyddogion Heddlu De Cymru ac aelodau o'r cyhoedd yn gyffredinol.

Yn dilyn y bore coffi, rhoddodd yr hanesydd lleol Huw Williams sgwrs ar hanes mewnfudo Merthyr a 'Mudiad Pobl'. Gwahoddwyd disgyblion ysgol leol i'r sgwrs hefyd.

Dosbarthwyd negeseuon e-bost a chyfryngau cymdeithasol i nodi'r digwyddiad.

Ffurflen Monitro Cydraddoldebau

Rydym wedi diweddarau ein ffurflen monitro cydraddoldebau ar gyfer ymgysylltu, ac rydym yn sicrhau bod y ffurflen hon ynghlwm wrth bob ymgynghoriad allanol. Mae hon yn ffurflen ddewisol ac yn caniatáu inni wybod mwy am y rhai sy'n ymateb i sicrhau ein bod yn ymgysylltu â grwpiau amrywiol yn ystod ein ymgyrchoedd ymgysylltu a'n hymgyngoriadau.

Thema: Gweithlu Cynhwysol ac Amrywiol

Amcan: Cefnogi gweithlu cynhwysol ac amrywiol, sy'n adlewyrchu'r cymunedau ym Merthyr Tudful

Rydym am i weithwyr deimlo'n ddiogel yn yr amgylchedd maen nhw'n gweithio ynddi ac i fod yn nhw eu hunain. Er mwyn cyflawni hyn, rydym yn gweithio ar y cyd ac yn cefnogi a hwyluso cyfleoedd hyfforddi a dysgu fel bod Cydraddoldebau yn cael eu cydnabod a'u hymgorffori o fewn rolau.

Mae gwybodaeth am Ddeddf Cydraddoldeb 2010 a Dyletswydd Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus ar gael ar Fewnrwyd a'r Rhyngrwyd y Cyngor i staff ei weld. Mae gennym hefyd adran Cydraddoldeb a'r Gymraeg ar gyfer staff ar-lein sy'n cynnwys gwybodaeth, adnoddau a dolenni.

Mae'r gwaith a gwblhawyd i gyflawni'r amcan hwn yn cynnwys:

Calendr Cydraddoldeb

Mae calendr cydraddoldeb yn cael ei gynhyrchu a'i rannu gyda staff a chynghorwyr bob mis Ionawr ac mae ar gael ar fewnrwyd y staff. Pwrpas y calendr yw dod â rhestr o ddiwrnodau a digwyddiadau ymwybyddiaeth genedlaethol ynghyd sy'n cydnabod ac yn dathlu amrywiaeth, cydraddoldeb a chynhwysiant. Nid yw'n rhestr gynhwysfawr ond drwy gael cipolwg cyflym gall staff weld dyddiadau allweddol sy'n cael eu rhestru bob mis.

Mae'r calendr yn ddefnyddiol ac yn adnodd ymarferol i helpu hyrwyddo ymwybyddiaeth o amrywiaeth, cydraddoldeb a chynhwysiant ledled y Cyngor.

Cynghorau Balch

Mae rhwydwaith Cynghorau Balch yn Ne Cymru yn bartneriaeth o Awdurdodau Lleol sy'n gweithio gyda'i gilydd i gefnogi materion LHDT+ a hyrwyddo cynhwysiant LHDT+ yn eu priod gymunedau. Mae'r aelod-gynghorau, sy'n cynnwys Blaenau Gwent, Pen-y-bont ar Ogwr, Caerffili, Caerdydd, Merthyr Tudful, Casnewydd, Powys, Rhondda Cynon Taf, Abertawe a Thorfaen, yn cydweithio ar fentrau a gweithgareddau amrywiol sydd â'r nod o hyrwyddo hawliau LHDT+ a meithrin amgylchedd mwy cynhwysol a chefnogol.

Mae prif amcanion a phwrpas Cynghorau *Balch* yn cynnwys:

- **Cefnogi Staff LHDT+:** Mae'r rhwydwaith yn ceisio gwella'r gefnogaeth a'r adnoddau sydd ar gael i weithwyr LHDT+ o fewn awdurdodau lleol yn Ne Cymru. Mae hwn yn cynnwys hyrwyddo cydraddoldeb yn y gweithle, darparu adnoddau, a chynnig hyfforddiant ar faterion LHDT+.
- **Arweinyddiaeth mewn Hawliau LHDT+:** Nod Cynghorau Balch yw lleoli llywodraeth leol ledled De Cymru fel arweinydd gweladwy ym maes hawliau LHDT+. Mae hwn yn cynnwys eirioli dros newidiadau ac arferion polisi sy'n amddiffyn ac yn hyrwyddo hawliau LHDT+.
- **Cynhwysiant Cymunedol:** Mae'r rhwydwaith yn ymroddedig i hyrwyddo cynhwysiant LHDT+ o fewn y cymunedau a wasanaethir gan aelod-gynghorau. Mae hyn yn cynnwys

ymdrechion allgymorth, ymgyrchoedd ymwybyddiaeth, a mentrau sy'n hyrwyddo parch ac amrywiaeth.

- **Hygyrchedd Gwasanaethau Cyhoeddus:** Mae aelodau Cynghorau Balch wedi ymrwymo i sicrhau bod gwasanaethau cyhoeddus yn hygyrch ac yn groesawgar i bawb, waeth beth fo'u rhywioldeb, hunaniaeth rhywedd, oedran, hil, anabledd neu grefydd. Mae'r ymrwymiad hwn yn pwysleisio pwysigrwydd polisïau ac arferion cynhwysol.

Trwy ymuno â Chynghorau Balch, rydym yn dangos ein hymrwymiad i greu cymunedau cynhwysol ac amrywiol. Rydym yn gweithio'n weithredol gyda'n gilydd i ddileu gwahaniaethu a hyrwyddo'r ffaith ein bod yn derbyn unigolion LHDT+ a'u hawliau. Mae'r ymdrechion hyn nid yn unig o fudd i drigolion a gweithwyr LHDT+ ond hefyd yn cyfrannu at gymdeithas fwy teg a chynhwysol.

Mae'r rhwydwaith wedi parhau i weithio'n agos gyda'i gilydd, gan gasglu syniadau ar gyfer ymwybyddiaeth a digwyddiadau yn y dyfodol.

Hyfforddiant a datblygiad proffesiynol parhaus

Rhaid i staff sy'n newydd i'r Awdurdod Lleol ymgymryd â'r cwrs Cymraeg Lefel 1 fel amod cyflogaeth ac mae'n ofynnol i staff presennol uwchsgilio ac ymgymryd â'r cwrs.

Mae hyfforddiant a datblygiad proffesiynol parhaus yn elfennau allweddol o Fframwaith Rheoli Perfformiad y Cyngor ar gyfer arfarniadau perfformiad aelodau staff ac un i un. Mae hyn yn galluogi anghenion hyfforddi gweithwyr ar gyfer cydraddoldeb i gael eu nodi a'u datrys.

Mae ein proses Sefydlu Corfforaethol ar gyfer pob aelod o staff newydd yn cynnwys modiwlau ar weledigaethau a gwerthoedd y Cyngor, cydraddoldeb ac amrywiaeth ac yn cyfeirio staff at ein polisi Urddas a Pharch yn y Gwaith sy'n gorfodi ein polisi dim goddefgarwch o fwlio nac aflonyddu.

I'r rhai sy'n rheoli staff, mae proses Sefydlu Rheolwyr yn edrych ar weledigaethau a gwerthoedd, polisïau a gweithdrefnau Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful o safbwynt rheolwr. Mae yna hefyd sawl sesiwn sgiliau meddal i sicrhau bod rheolwyr newydd yn gallu cefnogi staff drwy'r broses Rheoli Perfformiad sy'n sail i'n gwerthoedd a'n hymddygiadau corfforaethol. Mae sesiynau ychwanegol yn parhau i gael eu datblygu ar ôl ymgynghori trwy weithgareddau ymgysylltu â gweithwyr.

Mae pecyn hyfforddi Ymwybyddiaeth Troseddau Casineb newydd ar gael i'r holl staff drwy'r porth dysgu ar-lein ar fewnwyd y staff, a gellir cael gafael arno ar unrhyw adeg. Gellir trefnu hyfforddiant personol gyda'r tîm Cydlyniant os bydd rheolwr yn gofyn amdano.

Wythnos Dysgu yn y Gwaith

Roedd Wythnos Dysgu yn y Gwaith ym mis Mai yn darparu sesiynau bach i'r holl staff, wedi'u hanelu at bwysigrwydd a manteision dysgu a datblygiad. Roedd y sesiynau yn eang ac yn cynnwys sesiynau ymwybyddiaeth iechyd, sgiliau digidol, a hunan-ddatblygiad.

Cynhaliwyd rhai o'r sesiynau ar-lein, a rhai yn bersonol yn y Ganolfan Ddinesig ac adeiladau allanol eraill. Anogwyd yr holl staff i gymryd rhan, gan ei fod yn anelu at roi sylw at bwysigrwydd a manteision dysgu a datblygiad parhaus.

Compendiwm Hyfforddi

Mae nifer o adnoddau hyfforddi i gefnogi staff a rheolwyr wedi'u coladu i mewn i 'Gompendiwm Hyfforddi' ar Fewnwyd y Staff, gyda'r nod o'u helpu i ddysgu, datblygu, uwchsgilio a chyflawni eu gorau yn y gwaith. Mae'n rhestru hyfforddiant 'mewnol' a ddarperir gan y Cyngor a rhai partneriaethau allanol y gall staff eu defnyddio. Cydraddoldeb yw un o'r prif feysydd hyfforddi sydd ar gael.

Y Gymraeg i weithwyr

Mae'r Cyngor wedi datblygu Rhaglen Gymraeg wedi'i strwythuro gan ddefnyddio'r model 'Arwain Gwlad Ddwieithog' ar gyfer newid. Canolbwyntia ar naratif cyfathrebu allweddol sef - "Gyda'n gilydd - Rydym yn gallu - Cymryd camau bach". Mae'n meithrin diwylliant a'r ethos bod y Gymraeg yn perthyn i ni i gyd.

Mae cyflwyno ein dull #SiarterShwmaeronment, sy'n cael ei dreialu ar draws tair cyfarwyddiaeth, wedi gweithredu fel 'galwad i weithredu', gan ganiatáu i'r Cyngor ymgorffori'r Gymraeg yn fwy effeithiol ac mewn dull mwy ystyrlon ar draws y Cyngor. Mae'n nodi targedau clir a mesuradwy sy'n ymgorffori Safonau'r Gymraeg ac yn meithrin mwy o ddefnydd o'r Gymraeg yn y gweithle. Fe'i cyflwynwyd mewn tair cyfarwyddiaeth i ddechrau – Gwasanaethau Pobl a Thrawsnewid, Dysgu a Gwasanaethau Cymdeithasol (Plant) gyda chynnydd yn cael ei fonitro'n weithredol gan Swyddog Polisi'r Gymraeg.

Mae'r fframwaith wedi'i strwythuro o amgylch dull haenog o Efydd, Arian ac Aur. Mae'r tair cyfarwyddiaeth yn gweithio tuag at gyflawni'r haen Efydd erbyn Haf 2025 gyda'r nod o symud ymlaen i Arian. Y nod hirdymor yw cyflwyno'r #SiarterShwmaeronment ar draws holl gyfarwyddiaethau'r Cyngor.

Mae tîm y Gymraeg hefyd wedi gwneud llawer o gynnydd wrth weithio gydag amrywiaeth o dimau a chyfarwyddiaethau gwahanol dros y flwyddyn ddiwethaf i sicrhau cydymffurfiaeth a mwy o ddealltwriaeth ac ymwybyddiaeth ddyfnach o'r Safonau a'r defnydd o'r Gymraeg yn y gweithle.

Sgiliau Iaith Gymraeg gweithwyr

Roedd y Cyngor yn cydnabod yr angen i weithredu system fwy cadarn ar gyfer monitro sgiliau, ac mae cofnodion yn cael eu cadw o sgiliau iaith ein staff.

Mae nifer gyson o weithwyr sydd â sgiliau Cymraeg lefel uchel. Fodd bynnag, mae cyfran sylweddol o staff yn parhau i fod heb "unrhyw sgiliau" neu sgiliau lefel isel ar draws meysydd gwrandio, siarad, darllen ac ysgrifennu. Mae adnodd archwilio newydd wedi'i seilio ar CEFR wedi'i gynllunio i'w weithredu yn 2025-26 a allai wella cywirdeb asesiadau sgiliau. Rydym yn annog gweithwyr sydd â sgiliau sylfaenol neu sydd heb sgiliau o gwbl, i gofrestru mewn cyrsiau – rydym yn canolbwyntio ar uwchsgilio gwirfoddol yn hytrach na dysgu gorfodol.

Wythnos gwrth-fwlio

Cynhaliwyd wythnos gwrth-fwlio 2024 rhwng yr 11^{eg} a 15^{fed} o Dachwedd gyda'r thema 'dewiswch barch'. Roedd yr wythnos yn cynnwys cyfeirio staff at gyrsiau e-ddysgu ar fwlio, aflonyddu ac aflonyddu rhywiol.

Ar y 12^{fed} cawsom ddiwrnod sanau od, fel ffordd i bawb fynegi eu hunain a dathlu eu hunigolrwydd.

Hefyd, dosbarthwyd gwybodaeth ar bynciau megis camdrin meddyliol yn y gweithle, gwrthdaro yn y gweithle, gwahaniaethu yn y gwaith a sut i drin bwlio.

Statws Cyflogwr sy'n Hyderus Ynghylch Anabledd

Mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful wedi llofnodi'r addewid Hyderus Ynghylch Anabledd ac mae ganddo Statws Ymrwymedig Lefel 1 – un o'r 18,000 o gyflogwyr ledled y Deyrnas Unedig i ymuno â'r cynllun pwysig hwn. Rydym am helpu i chwarae rôl flaenllaw wrth newid agweddau er gwell trwy wneud cyfleoedd o fewn y Cyngor yn fwy agored i bawb.

Wrth barhau â'n taith Hyderus Ynghylch Anabledd, rydym bellach wedi cyflawni statws Lefel 2 o fod yn Gyflogwr Hyderus Ynghylch Anabledd sy'n sicrhau ein bod yn parhau i ymrwymo i ymgymryd â champau craidd ar gyfer darparu cyfleoedd i bobl anabl fel y gallant gyflawni eu potensial a chyrraedd eu dyheadau. Rydym yn edrych i symud i Lefel 3 yn y dyfodol agos ac mae gwaith wedi dechrau ar asesu'r gofynion o symud o Lefel 2 i Lefel 3.

Mae staff wedi cael eu hannog i ychwanegu logo Cyflogwr Hyderus Ynghylch Anabledd at eu llofnod e-bost fel ein bod yn arddangos ein hymrwymiad wrth ryngweithio ag unrhyw gydweithwyr yn fewnol ac yn allanol.

Wythnos Niwroamrywiaeth

Ar gyfer Wythnos Niwroamrywiaeth, fe wnaethom godi ymwybyddiaeth trwy wahodd staff i gymryd rhan mewn gweminarau, hyfforddiant a chymryd rhan yn ein hadnoddau ar rai o'r gwahanol fathau o niwroamrywiaeth. Roedd hyn yn bwysig i addysgu staff a chreu gweithle cynhwysol. Fe wnaethom ganolbwyntio ar wahanol fathau niwroamrywiol fel Dyslecsia, Dyspraxia, Dyscalculia, Awtistiaeth ac ADHD.

Ar gyfer pob un o'r rhain crëwyd ffeithlun, a oedd yn cynnwys gwybodaeth megis beth yw'r cyflwr, yr arwyddion, cryfderau, anawsterau a'r gefnogaeth y gallwn ei roi. Anfonwyd y rhain ochr yn ochr â phosteri, fideos ac adnoddau eraill i'r holl staff. Hefyd cyfathrebwyd amserlen digwyddiad wythnos o hyd lle gallai staff fynychu gweminarau am ddim gydag arbenigwyr ar wahanol bynciau niwroamrywiol.

Cafodd staff eu cynghori o'r offeryn Recite Me sydd ar ein gwefan gorfforaethol ac sydd ar gael i bawb ei ddefnyddio fel y gallant weld ein gwefan yn y ffordd sy'n gweithio orau iddyn nhw. Mae gennym adran niwroamrywiaeth ar fewnwyd ein staff lle mae'r holl wybodaeth hon ar gael i staff ei gweld ar unrhyw adeg.

Deddf Diogelu Gweithwyr 2023

Mae'r Ddeddf Diogelu Gweithwyr yn ddiwygiad o Ddeddf Cydraddoldeb 2010 a daeth i rym ar y 26^{ain} o Hydref 2024. Mae'r ddeddf yn nodi bod gan gyflogwyr ddyletswydd gyfreithiol i gymryd dull rhagweithiol ac ataliol i amddiffyn eu gweithwyr rhag aflonyddu rhywiol. Mae'r ddyletswydd hon yn golygu bod angen i gyflogwyr feddwl yn rhagweithiol am y risgiau posibl yn eu sefydliad a chymryd camau rhesymol i'w dileu neu eu lleihau. Mae hwn hefyd yn

cynnwys atal aflonyddu rhywiol gan drydydd unigolion neu sefydliadau allanol megis cwsmeriaid a chleientiaid.

Rydym wedi dechrau gwneud asesiadau a nodi unrhyw newidiadau angenrheidiol. Mae hyfforddiant wedi'i gynnal gyda Phenaethiaid a'i ddiweddaru ar ein tudalen diweddariadau deddfwriaethol newydd ar y Fewnwyd.

Deddf Absenoldeb Gofalwr 2023

Daeth rheoliadau absenoldeb gofalwr i rym ar y 6^{ed} o Ebrill 2024. Mae'r rheoliad yn caniatáu i weithwyr gymryd amser i ffwrdd i ddarparu neu drefnu gofal i ddibynnydd ag anghenion gofal hirdymor. Mae gan weithwyr cymwys hawl i hyd at wythnos o absenoldeb gofalwr di-dâl bob 12 mis. Mae'r hawl hon ar gael o'r diwrnod cyntaf o gyflogaeth. Mae'r wybodaeth hon wedi'i chynnwys ar ein Mewnwyd ac rydym wedi rhoi gwybod i'r staff.

Deddf Gofal Newyddenedigol (Gwyliau a Thâl) 2023

Cyflwynodd Deddf Gofal Newyddenedigol (Gwyliau a Thâl) 2023 hawliau newydd i rieni y mae angen gofal ysbyty estynedig ar eu babanod newydd-anedig.

O'r 6^{ed} o Ebrill 2025 mae'r hawl yn cynnwys absenoldeb gofal newyddenedigol, hawl diwrnod cyntaf hyd at uchafswm o 12 wythnos o wyliau ychwanegol a thâl gofal newyddenedigol statudol ar gyfer gweithwyr cymwys. Mae'r hawl i dderbyn tâl gofal newyddenedigol statudol yn adlewyrchu'r hawl i dâl mamolaeth a rhannu absenoldeb rhieni. Mae'r wybodaeth hon wedi'i chynnwys ar ein Mewnwyd a'i gyfathrebu.

Cynllun Gweithredu Gwrth-hiliol Cymru

Cyhoeddwyd Cynllun Gweithredu Gwrth-hiliol Cymru wedi'i adnewyddu yn 2024. Mae'r Cynllun yn adlewyrchu ymrwymiad cadarn Llywodraeth Cymru i adeiladu cymdeithas gynhwysol a theg ar gyfer yr holl bobl a chymunedau Du, Asiaidd a Lleiafrifoedd Ethnig yng Nghymru. Mae'r cynllun wedi'i adnewyddu yn pwysleisio'r newidiadau sydd eu hangen i gyflawni ymrwymadau i wneud Cymru yn genedl wrth-hiliol erbyn 2030.

Mae hwn wedi'i gynnwys fel cam gweithredu gyda Chynllun Cydraddoldeb Strategol 2024-2028. Mae'r cynllun hwn yn cael ei weithredu, gan gynnwys cynlluniau eraill, gydag argymhellion yn cael eu nodi ac mae angen gwneud gwaith pellach i fodloni'r camau gweithredu o fewn y cynllun. Rydym wedi camu trwy'r cynllun gweithredu ac wedi nodi camau gweithredu awdurdodau lleol ar ôl i'r cynllun gael ei lansio am y tro cyntaf ac ers yr adnewyddiad yn 2024. Rydym hefyd wedi camu trwy unrhyw argymhellion penodol gan Gymdeithas Cyfarwyddwyr Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru ac rydym yn anelu at ddatblygu cynllun gweithredu drafft mewn ymateb i hyn.

Bydd diweddariadau deddfwriaethol eraill yn dilyn wedi mis Mawrth 2025 ac yn cael eu cynnwys yn Adroddiad Cydraddoldeb Blynyddol 2025-2026.

Thema: Cymunedau Diogel, Cynhwysol a Chydlynol

Amcan: Hyrwyddo a hwyluso cymunedau diogel, cynhwysol a chydlynol

Mae ymgysylltu, cynhwysiant a chyfranogiad cymunedol yn hanfodol i'r Cyngor wrth gyflawni newid cadarnhaol i'r gymuned. Heb wybod mwy am y bobl sy'n ffurfio'r cymunedau ym Merthyr Tudful, nid ydym yn gallu nodi materion na rhwystrau penodol a allai eu hatal rhag cael mynediad i'n gwasanaethau neu ymgysylltu â'r Cyngor pan fo angen.

Mae rhai enghreifftiau o'r gwaith a wnaed i weithredu'r thema hon yn ystod y cyfnod hwn fel a ganlyn.

Gwasanaeth Ieuentid

Mae Gwasanaeth Ieuentid Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful a'i bartneriaid a gomisiynwyd yn cefnogi pobl ifanc 11-25 oed yn y Fwrdeistref Sirol, mewn lleoliadau gan gynnwys ysgolion/lleoladau eraill sy'n darparu addysg, clybiau ieuentid a thrwy waith allgymorth.

Ym mis Tachwedd 2024, dyfarnwyd Marc Ansawdd Arian Llywodraeth Cymru ar gyfer Gwaith Ieuentid yng Nghymru i'r gwasanaeth a'i bartneriaid a gomisiynwyd yn dilyn proses asesu wythnos o hyd (tystiolaeth ysgrifenedig, cyfweiliadau ac arsylwadau) a gynhaliwyd gan Gyngor y Gweithlu Addysg (CGA). Mae'r Marc Ansawdd Arian yn asesu sefydliadau yn erbyn pedair safon: cydraddoldeb ac amrywiaeth, gan gynnwys pobl ifanc, cwricwlwm a datblygu'r gweithlu

Roedd y gwasanaeth yn bodloni'r holl safonau, gyda meysydd arfer da wedi'u hamlygu, gan gynnwys llawer iawn o waith a wnaed o amgylch y maes cydraddoldeb ac amrywiaeth.

Trwy gyllid ychwanegol gan Grant Cymorth Ieuentid Llywodraeth Cymru, ymgwymerwyd â chyfres o brosiectau gan ddarpariaethau ieuentid lleol sy'n archwilio ac yn mynd i'r afael ag anghenion pobl ifanc â nodweddion gwarchodedig ac anghenion dysgu ychwanegol, tra'n ymestyn gwybodaeth grwpiau ehangach o bobl ifanc.

Roedd y pynciau a drafodwyd yn y prosiectau yn amrywio o hanes cymdeithasol a newid agweddau dros amser, datblygu democratiaeth o fewn darpariaethau, mynediad at chwaraeon a gweithgareddau corfforol i bobl ifanc anabl, arferion gwrth-ormesol, y bwlch cyflog rhwng y rhywiau, nodweddion gwarchodedig a dathlu cyfraniad lleiafrifoedd ethnig a diwylliannol i'r economi a'r gymdeithas ehangach. Mae'r prosiectau wedi cyflawni eu nodau trwy gyfuniad o waith prosiect, gweithgareddau ac ymweliadau oddi ar y safle, grymuso cyfarfodydd ag arbenigwyr, diwrnodau gwybodaeth a digwyddiadau sy'n tynnu sylw at amrywiaeth a chynhwysiant.

Heneiddio'n Dda yng Nghymru

Mae'r dull Heneiddio'n Dda, a ddatblygwyd gan Sefydliad Iechyd y Byd, yn galw ar randdeiliaid ac ymarferwyr i ail-ganolbwyntio eu meddwl ynghylch heriau a chyfleoedd poblogaeth sy'n heneiddio. Mae'n gofyn am ddull cydweithredol gan yr holl gyfranogwyr. Mae cymuned sy'n gyfeillgar i oedran yn un sy'n cefnogi pobl o bob oed i fyw a heneiddio'n dda. Mae'n gwneud y mwyaf o botensial ein cymdeithas sy'n heneiddio ac yn creu amgylchedd lle mae pawb yn edrych ymlaen at dyfu'n hŷn.

Yn 2021, roedd 39.6% (23,284) o breswylwyr yn 50+ oed ym Merthyr Tudful - cynnydd o 3.6% ers 2011 (SYG 2021)

Mae gennym boblogaeth sy'n heneiddio a gyda ychydig o dan ddau o bob pump o'r boblogaeth ym Merthyr Tudful yn 50+ oed, mae'n bwysicach nag erioed i gymunedau lleol, y sawl sy'n gwneud penderfyniadau a sefydliadau weithio gyda'i gilydd i greu Merthyr Tudful sy'n gyfeillgar i oedran.

Rydym yn gweithio i wella ansawdd bywyd pobl hŷn ym Merthyr Tudful, ac rydym am sicrhau bod Merthyr Tudful yn lle sy'n gyfeillgar i oedran lle gall pobl heneiddio'n iach, yn hapus ac yn ddiogel.

Fel Awdurdod Lleol rydym ar hyn o bryd yn gweithio tuag at aelodaeth gyda Sefydliad Iechyd y Byd er mwyn cael ein cydnabod fel Cymuned Gyfeillgar i Henoed a dod yn rhan o'u Rhwydwaith Byd-eang ar gyfer Dinasoedd a Chymunedau sy'n Gyfeillgar i Oedran. Sefydlwyd y Rhwydwaith Byd-eang yn 2010, gyda'r bwriad o wneud cymunedau'n le gwych i heneiddio ynddynt. Eu cenhadaeth yw cysylltu lleoedd sydd eisiau gwneud eu cymunedau yn wych i dyfu'n hen ynddynt, ac i ysbrydoli newid. Mewn ymateb i'n poblogaeth sy'n heneiddio, mae'r rhwydwaith hefyd yn targedu gweithredu ar lefel leol sy'n hyrwyddo cyfranogiad llawn trigolion hŷn yn y gymuned, er mwyn gwella heneiddio'n iach ac egnïol.

Mae'r Sefydliad Iechyd Byd Eang yn canolbwyntio ar 8 parth neu nodwedd rhyng-gysylltiedig o fewn y gymuned i dynnu sylw at a goresgyn rhwystrau sy'n effeithio ar les pobl hŷn. Os ystyrir anghenion pobl wrth iddynt heneiddio ar draws y meysydd hyn, yna gallwn helpu i sicrhau bod Merthyr Tudful yn ardal lle gall pawb heneiddio'n hapus, yn iach ac yn ddiogel.

Nid yw aelodaeth i'r rhwydwaith yn achrediad ar gyfer cyfeillgarwch oedran. Yn hytrach, mae'n adleisio ein hymrwymiad i wrando ar anghenion ein trigolion sy'n 50+ oed, a gweithio ar y cyd â sectorau a sefydliadau eraill ar draws ein Bwrdeistref Sirol i greu amgylcheddau materol a chymdeithasol sy'n gyfeillgar i oedran. Mae win aelodaeth yn ymrwymiad i rannu ein profiadau, ein llwyddiannau a'n trafferthion gyda dinasoedd a chymunedau eraill sy'n aelodau o'r rhwydwaith.

Er mwyn cofrestru i rwydwaith o gymunedau a dinasoedd sy'n gyfeillgar i oedran, mae angen i ni sefydlu llinell sylfaen o'n trigolion hŷn yn gyntaf. Cynhaliwyd ymarfer ymgysylltu gyda staff, uwch reolwyr, a'r cyhoedd i gasglu adborth ar yr 8 parth. Yn 2023 lansiodd Cyfeillgar i Oedran Merthyr Tudful arolwg Cyfeillgar i Oedran ym Merthyr yn seiliedig ar 8 parth y Sefydliad Iechyd Byd Eang. Nod yr arolwg oedd casglu barn pobl hŷn, yn ogystal â'u gofalmwyr, ffrindiau a theulu, i helpu i adeiladu darlun o'r hyn sy'n bwysig i drigolion yn ein cymunedau lleol o'i gymharu â pha wasanaethau sydd ar gael iddynt. Mae canfyddiadau'r arolwg hwn wedi llywio datblygiad ein hasesiad gwaelodlin 'Merthyr Tudful sy'n Gyfeillgar i Oedran.' Mae'r adroddiad yn nodi ble yr ydym ar hyn o bryd a'n prif argymhellion ar gyfer dyfodol Merthyr Tudful sy'n Gyfeillgar i Oedran. Nododd yr arolwg y 10 prif 'fwlch' o anghenion yr hyn oedd yn bwysig i drigolion Merthyr Tudful o'i gymharu â pha wasanaethau a darpariaeth sydd ar gael iddynt.

Mae dadansoddiad o'r ymgysylltiad a'r ymgynghoriad hwn yn digwydd ar hyn o bryd fel y gallwn ddatblygu ein hasesiad sylfaenol. Rydym hefyd wedi edrych ar elfennau penodol o fewn yr adborth ymgynghori i lywio strategaethau eraill ac i sicrhau bod ein gwasanaethau yn hygyrch i bawb.

Ar ôl sefydlu ein llinell sylfaen, y cam nesaf yw cwblhau ein cais er mwyn dod yn aelod o rwydwaith Dinasoedd a Chymunedau Oed-gyfeillgar y Sefydliad Iechyd Byd Eang a fydd yn

ein galluogi i ymgysylltu a gweithio gydag aelodau eraill o'r rhwydwaith i rannu arferion gorau a sicrhau bod Merthyr Tudful yn lle gwych i fyw ynddo a heneiddio'n dda.

Ysgolion

Cynhaliwyd llawer o ddigwyddiadau a gweithgareddau yn ystod y flwyddyn ym mhob un o'n hysgolion, i godi ymwybyddiaeth ac i addysgu pobl ifanc Merthyr Tudful am gydraddoldeb, amrywiaeth a chynhwysiant.

Mae'n cynnwys y canlynol:

- Cyflwynodd y tîm Cydlyniant Cymunedol hyfforddiant Ymwybyddiaeth Troseddau Casineb mewn sawl ysgol
- Ar gyfer y Gymraeg, mae pob ysgol yn y Fwrdeistref Sirol bellach yn rhan o wobrau Campws Siarter Iaith/Cymraeg gyda'r ddwy Ysgol Gynradd Cyfrwng Cymraeg yn ennill eu Gwobrau Aur.
- Llwyddodd Ysgol Gynradd Gymraeg Rhyd y Grug, Ysgol Gynradd Gymraeg Santes Tudful, Ysgol y Graig, Pantyscallog, Ysgol Uwchradd Afon Taf a Phen y Dre i gyrraedd Eisteddfod Genedlaethol yr Urdd ym Meifod yn eu priod gystadlaethau.
- Cynhaliodd Ysgol Uwchradd Pen y Dre ddrama o'r enw 'Its not love'. Agorodd y perfformiad sgysiau pwysig ymhlith y myfyrwyr am berthnasoedd iach yn erbyn perthnasoedd afiach.
- I goffáu Diwrnod rhyngwladol y Menywod, cynhaliwyd digwyddiad ysbrydoledig lle cafodd 100 o ddysgwyr blwyddyn 8 eu grymuso gan fenywod rhyfeddol ym maes adeiladu.
- Gweithiodd ysgol Greenfields gyda chwmni i ddylunio ap sy'n canolbwyntio ar wella lles a lleihau straen. Greenfields yw'r ysgol arbennig gyntaf yn y byd i greu ap.

Hawliau plant

Mae hawliau plant wrth wraidd popeth a wnawn. Mae gennym hanes hir o gefnogi a chynnal hawliau plant yng Nghymru. Can mlynedd ar ôl Datganiad Hawliau'r Plentyn, rydym yn parhau i roi plant a phobl ifanc wrth wraidd y penderfyniadau a wnawn. Rydyn ni eisiau Cymru sydd ar gael i bob plentyn, lle gwych i gael eich magu, i fyw ynddi ac i weithio ynddi, nawr ac yn y dyfodol.

Yng Nghyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful rydym yn datblygu ein strategaeth gyfranogi o fewn ein Bwrdd Rhianta Corfforaethol wedi'i ailwampio. Bydd y gwaith hwn yn galluogi plant a phobl ifanc, gofalwyr a rhieni i arfer eu hawl i gael eu clywed mewn penderfyniadau sy'n effeithio arnynt. Mae eiriolaeth a'r cynnig gweithredol yn cael ei hyrwyddo i'n plant sy'n derbyn gofal er mwyn sicrhau eu bod yn gallu manteisio i'r eithaf ar eu hawliau. Er mwyn sicrhau bod pobl ifanc yn cael cyfleoedd ystyrlon i ddylanwadu ar benderfyniadau yn eu bywydau, rydym wedi dechrau treialu'r arfer o bobl ifanc yn cadeirio eu hadolygiadau plant sy'n derbyn gofal. Mae'r rhai sydd wedi digwydd wedi bod yn gadarnhaol ac mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful yn gobeithio y gellir ymestyn y gwaith hwn ar draws Merthyr Tudful a Chymru.

Addysg Oedolion yn y Gymuned

I ddathlu Wythnos Dysgwyr Oedolion, cynhaliwyd digwyddiad yn Hwb Cymunedol Cwmpawd ddydd Mercher yr 11^{eg} o Fedi. Roedd sesiynau bach ar gael yn rhad ac am ddim er mwyn i bobl allu roi cynnig arni, sesiynau megis crochenwaith, dawns a mwy. Cafwyd cyfle hefyd i ymuno â thaith dywys i Barc Cyfarthfa gyda'r tiwtoriaid Dysgu Trwy'r Awyr Agored.

Cynhaliwyd digwyddiad arall i nodi Wythnos Dysgwyr Oedolion yn Trago Mills ar Fedi'r 14^{eg} gan y Tîm Addysg Gymunedol. Roedd amrywiaeth o sesiynau 'rhoi cynnig arni' ar gael i arddangos y gwasanaethau a'r gweithgareddau amrywiol a gynigir gan ein partneriaid.

Cyfamod y Lluoedd Arfog

Mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful yn falch o fod yn un o'r Awdurdodau Lleol yng Nghymru sydd wedi llofnodi Cyfamod y Lluoedd Arfog. Mae Cyfamod y Lluoedd Arfog yn ymrwymiad gan y genedl y bydd y rhai sy'n gwasanaethu neu sydd wedi gwasanaethu yn y lluoedd arfog, ynghyd â'u teuluoedd, yn cael eu trin yn deg. Mae'n sicrhau nad ydynt dan anfantais oherwydd eu gwasanaeth. Mae gan y Cyngor hanes falch o werthfawrogi ei wasanaethau arfog, yn y gorffennol a'r presennol, ac mae'r ymrwymiad i'r Cyfamod yn datblygu'n sylweddol amcanion y Cyngor i gefnogi Cymuned y Lluoedd Arfog o fewn Merthyr.

Mae'r Cyngor yn arwain wrth annog sefydliadau eraill i gefnogi cymuned y Lluoedd Arfog trwy Bartneriaeth Panel Cyfamod y Lluoedd Arfog. Mae'r Panel yn dwyn ynghyd nifer o sefydliadau statudol, anstatudol a'r trydydd sector, pob un â rôl wrth gefnogi cymunedau sifil a milwrol.

Mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful yn parhau i fod yn ymrwymedig i gynnal egwyddorion Cyfamod y Lluoedd Arfog, gan gefnogi grwpiau o gyn-filwyr lleol fel Grŵp Cyn-filwyr Merthyr, tîm rhyfeddol o gyn-filwyr gwirfoddol sydd wedi'u henwebu ar gyfer Grŵp y Flwyddyn yng Ngwobrau Cydnabyddiaeth Gwirfoddolwyr 2025.

Mae ein hymroddiad yn ymestyn y tu hwnt i gefnogaeth gymunedol. Ar hyn o bryd mae'r Cyngor yn gweithio tuag at sicrhau'r Wobr Aur gan Gynllun Cydnabyddiaeth Cyflogwyr y Weinyddiaeth Amddiffyn, yn dilyn cyfarfod cynhyrchiol gyda'r Swyddog Ymgysylltu Rhanbarthol i nodi ffyrdd newydd o wella cefnogaeth i weithwyr teulu'r Lluoedd Arfog.

Rydym yn chwarae rhan weithredol ym Mhanel Cyfamod Lluoedd Arfog Cwm Taf, gan gydweithio â chynghorau cyfagos, y bwrdd iechyd lleol, elusennau, a sefydliadau sy'n hyrwyddo anghenion cymuned y Lluoedd Arfog.

Ar draws y rhanbarth, mae ein Swyddog Cyswllt y Lluoedd Arfog wedi bod yn hyrwyddo ymwybyddiaeth o ddyletswydd sylw dyledus y Cyfamod, gan helpu i ymgorffori cefnogaeth ystyrlon i gymuned y Lluoedd Arfog o fewn polisi lleol ac wrth ddarparu gwasanaethau. Yn ogystal, mae'r Swyddog Cyswllt wedi sefydlu cysylltiad â Chanolfan Adsefydlu Brynawel, cyfleuster preswyl blaenllaw ar gyfer triniaeth dibyniaeth ar alcohol a chyffuriau. Nod y bartneriaeth hon yw sicrhau lleoliadau pwrpasol i gyn-filwyr sy'n cael trafferth gyda chamddefnyddio sylweddau, gan gynnig mynediad iddynt at raglenni adfer wedi'u teilwra a chymorth holistaidd.

Er mwyn gwella hygyrchedd ac ymwybyddiaeth ymhellach, mae Tîm Lluoedd Arfog y Cyngor wedi diweddaru ei dudalennau gwe Lluoedd Arfog yn ddiweddar. Mae'r wefan wedi'i hadnewyddu, bellach yn haws ei defnyddio ac mae'n cynnwys gwybodaeth gyfredol am

wasanaethau a budd-daliadau sydd ar gael i gyn-filwyr, tudalen cais am gymorth, a manylion ynghylch y grwpiau sydd ar gael yn yr ardal gan sicrhau bod cymuned y Lluoedd Arfog yn gallu dod o hyd i'r help sydd ei angen arnynt yn hawdd.

Fe wnaethom hefyd groesawu ein Pencampwr newydd y Lluoedd Arfog, y Cynghorydd David Jones, Dirprwy Arweinydd y Cyngor. Mae eisoes wedi adeiladu cysylltiadau cryf â chyn-filwyr lleol, ac mae ei angerdd am eu lles yn parhau i yrru datblygiad ein hymrwymiad. Gyda chefnidir cadarn mewn arweinyddiaeth gymunedol ac ymroddiad dwfn i gefnogi cyn-filwyr, mae'r Cynghorydd David Jones mewn sefyllfa dda i gryfhau ein gwaith Cyfamod.

Chwaraeon Anabl

Dechreuwyd llawer o sesiynau a digwyddiadau chwaraeon newydd yn 2024-2025

- Cynhaliwyd prosiect ymgysylltu â theuluoedd Anghenion Dysgu Ychwanegol ac anabledd. Roedd yn sesiwn o weithgaredd corfforol a gynhaliwyd yng nghlwstwr deheuol Merthyr Tudful.
- Dechreuodd sesiwn aml-chwaraeon wythnosol newydd yng nghlwb Merched a Bechyn Treharris, gan weithio gyda gwasanaeth ieuencid Merthyr.
- Roedd gweithgareddau corfforol ar gyfer teuluoedd a phobl ifanc ag anableddau ac Anghenion Dysgu Ychwanegol. Treialwyd sesiwn gan nad oedd darpariaeth yn ne y Fwrdeistref.
- Cawsom rywfaint o gefnogaeth gydweithredol gyda *Streetgames*. Mae *Streetgames* yn elusen 'chwaraeon er mwyn datblygu' ac mae'n edrych i weithio gyda chymunedau ledled y Deyrnas Unedig i drawsnewid bywydau pobl ifanc trwy chwaraeon.
- Mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful yn cefnogi'r cwmni *Halo* i wella cyfleoedd a gweithgareddau corfforol o fewn y ganolfan, a sefydlwyd sesiwn bêl-droed wythnosol 5-bob-ochr newydd yng nghanolfan gymunedol Aberfan. Mae'r sesiynau yn agored i bob merch a menyw i dalu a chwarae ar gyfer addloniant. Ariannodd Merthyr Heini yr 8 wythnos gyntaf o hyfforddi a llogi'r neuadd.
- Dechreuodd sesiwn tenis bwrdd i ferched yn unig ym mis Hydref 2024, sef ar gyfer merched sy'n 60+. Mae'r sesiynau wythnosol gyda'r nos wedi'u lleoli yng nghlwb Merched a Bechgyn Treharris ar hyn o bryd, ac mae disgwyl iddynt ddechrau yn Nowlais ar ôl y Pasg. Gweithgaredd talu a chwarae yw hwn, a darparodd Merthyr Heini'r arian ar gyfer llogi offer a neuaddau i ddechrau.
- Mae'r grŵp cerdded dan arweiniad gwirfoddolwyr, 'Merched Merthyr yn cerdded', yn cwrdd ddwywaith yr wythnos yng Nghanolfan Hamdden Merthyr Tudful gyda chefnogaeth *Halo* fel y gall y sawl sy'n cymryd rhan ddefnyddio'r toiledau a'r caffi. Darparodd Merthyr Heini gyllid i'r gwirfoddolwyr fynychu cwrs arweinydd cerdded ac er mwyn prynu offer cerdded yn y gaeaf yn ddiogel.
- Mae 11 o glybiau lleol wedi cael cefnogaeth drwy'r gronfa Tackling Barriers, gyda grantiau bach o hyd at £500 i roi hwb i ddarpariaeth menywod a merched neu

ddiogelu. Roedd hwn yn cynnwys talu costau offer addas, talu am addysg hyfforddwy neu dalu'r gost o logi lleoliad.

- Rhoddodd Active Merthyr gyllid i Rock Uk i ddechrau sesiwn ddringo wythnosol i bobl dros 60 mlwydd oed. Mae'r rhain wedi'u lleoli yng nghanolfan uwchgynhadledd Rock UK ym Medlinog. Defnyddiwyd arian i gychwyn y prosiect ar gyfer costau hyfforddwy am yr 8 wythnos gyntaf. Maent bellach yn gynaliadwy ac mae sesiynau wedi'u harchebu'n llawn ar gyfer tymor yr haf 2025.
- Mae cyllid wedi'i ddarparu i grŵp Cymdeithas Ddiwylliannol Malayali sydd wedi'i leoli ym Merthyr Tudful. Mae'r cyllid yn rhoi cefnogaeth ac arweiniad i'r gymuned. Ariannodd offer ar gyfer eu diwrnod chwaraeon cyntaf erioed, ynghyd â chefnogaeth i hwyluso'r digwyddiad gyda chydlynnydd datblygu chwaraeon i gynghori a chynnig eu harbenigedd.
- Dechreuodd sesiynau badminton Menywod a Merched Lleiafrifoedd Ethnig yng Nghanolfan Hamdden Merthyr Tudful. Darparodd Merthyr Heini gymorth ariannol ar gyfer offer i gynnal y sesiynau wythnosol hyn.

Cymraeg

Isod mae enghreifftiau o'r gwaith allweddol a ddigwyddodd yn 2024-2025 i hyrwyddo a chefnogi'r Gymraeg yn y gymuned. Mae manylion llawn yr holl gyflawniadau ar gyfer y cyfnod hwn i'w gweld yn Adroddiad Monitro'r Gymraeg Blynnyddol y Cyngor ar gyfer 2024-2025 ar wefan y Cyngor.

Eisteddfod Rhondda Cynon Taf 2024

Bu Cyngor Bwrdeisterf Sirol Merthyr Tudful mewn partneriaeth â'r Coleg, Merthyr Tudful yn arddangos y gwaith o amgylch y Gymraeg yn y Fwrdeistref mewn stondin gydweithredol yn Eisteddfod Genedlaethol 2024 ym mis Awst. Gwelodd y cydweithrediad hwn holl gyfarwyddiaethau'r Cyngor yn cymryd rhan i arddangos eu gwasanaethau unigol gan dynnu sylw at gryfder ein gwaith. Roedd y stondin yn cynnwys ystod amrywiol o weithgareddau, arddangosfeydd ac yn adlewyrchu'r Gymraeg, treftadaeth ddiwylliannol Merthyr Tudful a'r gwasanaethau a gynigir gan y Cyngor ei hun. Daeth tua 1500 o ymwelwyr i'r stondin yn ystod yr wythnos

Diwrnod Shwmae Su'mae

Er mwyn adeiladu ar lwyddiant digwyddiad blynnyddol blaenorol Diwrnod Shwmae Su'mae, trefnwyd y digwyddiad eleni ar y cyd â phartneriaid Fforwm Addysg Gymraeg (WEF yw'r talfyriad Saesneg) a Grŵp Llywio Strategaeth y Gymraeg. Cynhaliwyd y digwyddiad yn Sgwâr Penderyn; dyma'r tro cyntaf i'r digwyddiad hwn gael ei gynnal ar y safle hwn. Cymerodd saith ysgol gynradd ac un ysgol uwchradd ran drwy berfformio amrywiaeth o eitemau. Darparwyd adloniant i'r plant iau gan storïwr, peintiwr wynebau ac amryw weithgareddau trwy gydol y dydd. Yn ystod y dydd, darparwyd eitemau cerddorol gan ganwr gwerin Cymraeg, artist unigol Cymraeg, ysgol gerddoriaeth leol a Gwasanaeth Cerddoriaeth yr Ysgolion.

Mynychodd tua 1200 o bobl y digwyddiad yn ystod y diwrnod gan ganiatáu i blant, pobl ifanc a'r gymuned ehangach ymgysylltu â'r Gymraeg. Roedd 25 o fusnesau yn bresennol, gan adeiladu ar y digwyddiad blaenorol. Rhoddodd y digwyddiad gyhoeddusrwydd cadarnhaol i'r defnydd o'r Gymraeg ar draws Merthyr Tudful. Y partneriaid a gymerodd ran yn y digwyddiad oedd Mudiad Meithrin, Menter Iaith Merthyr Tudful a Rhieni Dros Addysg Gymraeg, Dysgu Cymraeg Morgannwg, Llesiant Merthyr, Gwasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd yr Adran Blynnyddoedd Cynnar, Ysgolion Bro a'r Coleg, Merthyr Tudful.

Eleni, parhaodd yn hwy na'r arfer gyda gig gyda'r nos yng Nghlwb Crown (lleoliad newydd ym Merthyr Tudful) yn cynnwys bandiau Cymreig. Roedd nifer cymedrol o bobl ar gyfer y gig hwn, a'r gobaith yw y gellir adeiladu ar hwn ar gyfer digwyddiad 2025-26.

Gwasanaethau Tai

Yn 2024-2025, parhaodd gwasanaethau cymorth tai i ddarparu cymorth hanfodol i'r rhai sydd ei angen, er mwyn atal a lliniaru digartrefedd. Mae'r galw am wasanaethau digartrefedd adweithiol fel ein 24 llety â chymorth wedi'u staffio ar gyfer y rhai sydd ag anghenion cymorth cymhleth yn parhau i gynyddu. Mae mwy o alw nag y gallwn ei ddarparu yn ein hosteli a'n llety â chymorth, sy'n golygu bod rhai pobl agored i niwed yn dal i fyw mewn llety gwely a brecwast dros dro anaddas. Mae'r grant cymorth Tai yn ariannu staff cymorth medrus i weithio gyda'r unigolion hyn o fewn eu llety dros dro, gan fynd i'r afael ag achosion sylfaenol digartrefedd, adeiladu gwytnwch, a pharatoi pobl ar gyfer byw'n annibynnol unwaith y bydd opsiynau tai tymor hwy addas ar gael.

Rydym yn y broses o gomisiynu llety newydd â chymorth 24/7 ar gyfer 19 o bobl ag anghenion cymorth cymhleth. Rydym yn gobeithio y bydd hwn yn darparu'r gefnogaeth arbenigol sydd ei hangen ar y rhai sydd ag anghenion cymhleth i aros mewn llety dros dro diogel a sefydlog sy'n diwallu eu hanghenion cymorth ac yn darparu'r sefydlogrwydd sydd ei angen i fynd i'r afael â'r rhwystrau sy'n eu hwynebu a'u goresgyn.

Mae fflatiau Pen-y-Dre bellach yn ei drydedd flwyddyn o weithredu, gan ddarparu pum fflat hunangynhwysol i bobl ifanc (y rhai sy'n gadael gofal yn bennaf) gyda fflatiau hunangynhwysol gyda gweithwyr cymorth ar y safle i'w cefnogi i astudio, hyfforddi, gwirfoddoli a pharatoi ar gyfer byw'n annibynnol.

Mae cymorth arnofiol a ariennir gan y Grant Cymorth Tai ar gyfer anghenion defnyddwyr gwasanaeth penodol yn ogystal â chymorth cyffredinol i gynnal a chynnal tenantiaethau yn parhau i gael ei ddarparu ar draws y Fwrdeistref Sirol. Roedd hwn yn cynnwys darpariaeth arbenigol ar gyfer y rhai sydd â hanes troseddol, pobl ifanc, pobl hŷn, y rhai ag anghenion iechyd meddwl, dibyniaeth ar sylweddau a phobl ag anableddau.

Mae ein gweithwyr cymorth ailsefydlu yn parhau i ddarparu cymorth arbenigol i'r rhai sy'n ymgartrefu ym Merthyr Tudful drwy'r cynllun Cartrefi i'r Wcráin. Mae'r cynllun wedi cael blwyddyn lwyddiannus gyda'r mwyafrif o westeion yn symud o leoliadau noddedig i lety sy'n addas ar gyfer anghenion eu teulu. Mae llawer o westeion wedi cael gwaith, ac mae eu plant wedi ymgartrefu mewn ysgolion a cholegau lleol.

Mae cynllun newydd i gefnogi pobl ag anableddau corfforol a cholled synhwyrâu yn cael ei gyflwyno ar hyn o bryd mewn partneriaeth â'n hadran gwasanaethau cymdeithasol i sicrhau y gallwn gefnogi pobl y gorau gallwn i gael mynediad i'r tai sydd eu hangen arnynt er mwyn parhau i fyw'n annibynnol yn eu cartrefi eu hunain neu eiddo eraill wedi'u haddasu'n

arbennig am gyfnod hirach. Mae wedi profi i fod yn llwyddiannus iawn gyda 44 o aelwydydd wedi'u cefnogi yn 24-25.

Rydym yn parhau i nodi yn ein gwasanaethau comisiynu bod angen hyfforddiant ymwybyddiaeth LHDT+ ar gyfer ein contractau a ariennir gan y Grant Cymorth Tai. Rydym yn casglu data mewn perthynas â statws LHDT+ (gan y rhai sy'n dymuno rhannu'r wybodaeth honno gyda ni) ac yn trafod anghenion penodol aelwydydd pobl LHDT+ yn lleol ac yn rhanbarthol trwy ein Grŵp Cydweithredol Rhanbarthol.

Safle Teithwyr Glynmil

Mae safle Sipsiwn, Roma a Theithwyr Glynmil yn safle sy'n cael ei redeg gan yr Awdurdod Lleol gyda 24 o leiniau, sy'n cynnwys teuluoedd a phreswylwyr sengl. Dros y blynyddoedd diwethaf, rydym wedi bod yn ddigon ffodus i dderbyn Grant Cyllid Cyfalaf gan Lywodraeth Cymru i wneud gwelliannau gwerthfawr i flociau cyfleustodau drwy uwchraddio ceginau ac ystafelloedd ymolchi.

Yn 2024-2025 (a 2026-2027) cawsom ddyfarniad Grant Cyfalaf i barhau â'r gwaith o uwchraddio'r safle, a thrwy hynny wneud cymunedau cynaliadwy a diogelu i'r dyfodol ar gyfer cenhedlaeth y dyfodol. Roedd y gwelliannau'n cynnwys:

- Uwchraddio plot gan gynnwys ffensys, paneli solar, cyflenwad trydan annibynnol, lloriau patio ac ati.
- Uwchraddio'r ganolfan gymunedol - roedd hwn yn cynnwys lloriau newydd drwyddi draw, ailgynllunio ardal y gegin i hwyluso gwaith grŵp, ac offer chwarae newydd i ddechrau hwyluso grwpiau plant bach a chlwb ieuenctid.
- Derbyniwyd cyllid grant ar gyfer Caledi Tanwydd y Gaeaf, a wariwyd ar ychwanegiadau mesuryddion trydan a photeli nwy, a oedd yn hanfodol i gael ein trigolion trwy'r gaeaf. Mae tariffau trydan a dŵr uwch yn effeithio'n andwyol ar drigolion ein safle Sipsiwn, Roma a Theithwyr gan eu bod yn cael eu cyfrifo ar gyfraddau masnachol. Fodd bynnag, rydym yn gobeithio unioni hyn yn Haf 2025 trwy osod mesuryddion trydan unigol i bob cartref, gan ganiatáu dewis darparwr a symud i ardrethi preswyl.
- Rydym hefyd wedi bod yn gweithio'n agos gyda Cadwch Gymru'n Daclus ac rydym wedi derbyn grant, sydd wedi mynd tuag at ddatblygu tegeirian ar y safle, cwch gwenyn, plannu blodau a dodrefn awyr agored.
- Mae Glynmill hefyd wedi derbyn cyllid ar gyfer llythrennedd digidol ac wedi derbyn ychydig o liniaduron. Rydym wedi bod yn ffodus i ddefnyddio'r rhain gyda rhai preswylwyr i gael cefnogaeth a chymorth ynghylch eu prawf theori gyrru.

Gwasanaeth Ymyrraeth ac Atal Cynnar

Mae'r Gwasanaeth Ymyrraeth Gynnar ac Atal wedi'i leoli yn Hwb Canol y Dref. Mae'r gwasanaeth tai Ymyrraeth Gynnar ac Atal yn gweithio gydag aelwydydd cyn gynted â phosibl i'w hatal rhag cyrraedd pwynt argyfwng, hyd yn oed os yw hwn yn gyngor tai cyffredinol ac atgyfeiriadau at gymorth mwy penodol, o hysbysiadau troi allan a chyfyngu gyda landlordiaid i wneud y mwyaf o incwm trwy hawl i fudd-daliadau neu weithio mewn partneriaeth â gwasanaethau awdurdodau lleol eraill megis cyflogadwydd i uwchsgilio i gael cyfleoedd cyflogaeth ar gyflog uwch.

Mae'r gwasanaeth Ymyrraeth Gynnar ac Atal wedi tyfu'n sylweddol ers Pandemig Covid-19, gan gamu i mewn i atal pobl rhag cael eu troi allan o'u cartref a darparu cymorth cyflym i unigolion sy'n chwilio am dai amgen. Mae partneriaeth gref gyda landlordiaid ac asiantau rheoli wedi'i ffurfio sydd wedi arwain at lawer o bethau cadarnhaol fel cyfryngu effeithiol, landlordiaid wedi'u haddysgu'n well a thenantiaid sy'n rheoli eu tenantiaethau yn fwy effeithiol. Mae landlordiaid bellach yn mynd at y gwasanaeth Ymyrraeth Gynnar ac Atal gydag eiddo gwag, gan helpu mwy o unigolion i ddod o hyd i dai rhent preifat yng nghanol stoc tai cymunedol cyfyngedig.

Gwelodd y gwasanaeth Ymyrraeth Gynnar ac Atal dros 2211 o aelwydydd yn ymgysylltu â'r gwasanaeth rhwng y 1^{af} o Ebrill 2024 a'r 31^{ain} o Fawrth 2025.

Byrddau Cyfathrebu

Mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful yn hynod o ddiolchgar i fod wedi derbyn byrddau cyfathrebu sy'n seiliedig ar symbolau drwy gyllid o gynllun 'Siarad â Mi' Llywodraeth Cymru.

Mae'r byrddau hyn yn offer amhrisiadwy i helpu plant nad ydynt yn siarad i gyfathrebu eu hanghenion, eu meddyliau a'u hemosiynau trwy gyffwrdd â'r symbolau ar y bwrdd. Trwy ddarparu'r byrddau cyfathrebu hyn, mae'r Cyngor yn ymdrechu i greu amgylchedd mwy cynhwysol i'n holl blant, gan sicrhau bod pawb yn cael y cyfle i fynegi eu hunain yn effeithiol.

Mae'r byrddau cyfathrebu i'w gweld ar hyn o bryd mewn 9 o'n meysydd chwarae plant ar draws y Fwrdeistref Sirol, gyda'r 10^{fed} bwrdd yn cael ei osod yn nes ymlaen yn y flwyddyn.

Thema: Addysg, Sgiliau a Chyflogaeth

Amcan: Gwella addysg, sgiliau a chyfleoedd cyflogaeth

Cyflogadwyedd – 'Aspire'

Yn *Aspire*, mae ein hymrwymiad i gynhwysiant ac amrywiaeth yn rhan hanfodol o lwyddiant ein holl Raglenni. Trwy fentora wedi'i deilwra a defnyddio rhwydwaith eang o gefnogaeth, rydym yn creu chyfleoedd i unigolion o bob cefndir, gan gynnwys y rhai sy'n wynebu heriau personol a chymdeithasol. Mae hwn yn eu galluogi i ragori. Isod mae rhai o'n rhaglenni:

Rhaglen Prentisiaethau wedi eu Rhannu *Aspire*

Mae'r rhaglen hon wedi cynyddu cyfranogiad menywod mewn meysydd sy'n cael eu dominyddu gan ddynion, gyda 32% o brentisiaid bellach yn fenywod. Mae'n darparu cymorth wedi'i deilwra i brentisiaid ag anawsterau dysgu, gan gynnwys mentora ac offer cynorthwyl. Mae hefyd yn cynnig adnoddau a chymorth strwythuredig i brentisiaid sy'n wynebu rhwystrau iechyd meddwl.

Data:

Rhyw	Nifer y Prentisiaid	Canran
Gwryw	40	67.80%
Benyw	19	32.20%

Cyfanswm 59

Rhwystrau	Nifer o bobl
Mynediad at gyfrifiaduron	3
Anableddau	3
Dogfennaeth/Trwyddedau	2
Materion Iechyd	6
Iaith	2
Llythrennedd/Rhifedd	2
Cludiant	3
Dim	38

Cyfanswm 59

Oed	Nifer o bobl
16 – 20	33
21 – 30	21
31 – 40	3
Dros 40	2

Cyfanswm 59

Rhaglen Cychwyn Cyflym *Aspire*

Mae'r rhaglen hon wedi'i chynllunio ar gyfer unigolion sy'n ceisio ymgysylltu'n gyflym a dwys â datblygu sgiliau a phrofiad sy'n seiliedig ar waith ar gyfer bod yn barod am yrfa hirdymor.

Mae'n dileu rhwystrau i gyfranogwyr ag anableddau cudd, gwahaniaethau dysgu, a heriau iechyd meddwl. Mae hefyd yn meithrin sgiliau hyder a chyflogadwyedd, gan helpu cyfranogwyr i drosglwyddo i lwybrau gyrfa cynaliadwy.

Cyfanswm o 50 o fynychwyr:

Rhyw	Nifer yr ymgeiswyr	Canran
Gwryw	31	62%
Benyw	19	38%

Rhwystrau	Nifer o bobl
Mynediad at gyfrifiaduron	6
Anableddau	2
Dogfennaeth/Trwyddedau	3
Materion Iechyd	3
Dyled/Anawsterau Ariannol	2
Llythrennedd/Rhifedd	4
Cludiant	12
Dim	18

Oed	Nifer o bobl
16 – 20	22
21 – 30	20
31 – 40	5
Dros 40	3

Llwybr i'r Gwaith - Rhaglen Plant sy'n Derbyn Gofal

Mae'r rhaglen hon yn cefnogi pobl ifanc mewn gofal, gan fynd i'r afael â rhwystrau unigryw i addysg a chyflogaeth. Mae'n darparu mentora, hyfforddiant pwrpasol, a ffocws cryf ar les. Mae'n creu gofod diogel a chynhwysol, gan arwain at fwy o hunan-barch a chanlyniadau cadarnhaol i gyfranogwyr.

Ewch Amdani (Plant sy'n Derbyn Gofal)

Nod y rhaglen hon yw codi dyheadau ymhlith pobl ifanc ac annog nodau gyrfa uchelgeisiol. Mae'n darparu gweithdai, mentora, ac amlygiad i lwybrau gyrfa amrywiol. Mae cyfranogwyr yn meddu ar y sgiliau a'r hyder i ddilyn eu dyfodol proffesiynol, ac yn rhoi profiadau newydd i bobl ifanc.

O fewn Llwybrau at Waith mae gennym lawer o unigolion - os nad pob un - â phrofiadau plentynod niweidiol sydd hefyd yn cyfrannu ac yn gallu gweithredu fel rhwystr. Mae pob diwydiant y mae'r llwybr i'r gwaith yn cael ei gyfeirio ato yn cael ei asesu'n unigol i ddiwallu unrhyw anghenion ac mae'r gefnogaeth wedi'i deilwra'n benodol i'r unigolion.

Cynhwysiant yr Iaith Gymraeg

Mae *Aspire* wedi ymrwymo i hyrwyddo'r Gymraeg a'i diwylliant ar draws pob rhaglen. Mae ein Hyrwyddwr y Gymraeg yn sicrhau cynhwysiant i gyfranogwyr Cymraeg eu hiaith ac yn cefnogi treftadaeth ddwyieithog Cymru.

Mae gennym hefyd ymrwymiad i hygyrchedd a lles, ac rydym yn darparu cymorth ychwanegol i'r rhai sydd ag anawsterau dysgu. Mae adnoddau wedi'u teilwra ac mae llwybrau dysgu wedi'u hunigoli ar gyfer prentisiaid â chyflyrau fel dyslecsia. Rydym yn defnyddio technolegau cynorthwyol a mentora i wella canlyniadau dysgu. Darperir cymorth iechyd meddwl hefyd gyda mentora strwythuredig, cymorth cyntaf iechyd meddwl a mynediad at adnoddau allanol.

Enghraifft o rai o'r rhwystrau rydyn ni wedi dod ar eu traws ac wedi'u cefnogi yw:

- Dyslecsia
- ADHD
- Tlodi
- Gofal plant
- Colli budd-daliadau V incwm a delir
- Diffyg sgiliau/hyfforddiant
- Gwrthdyniad (newid i ffordd o fyw ar ôl dechrau ennill)
- Diffyg hyder/hunan-barch
- Diffyg profiad
- Rhwystrau iaith
- Cyflyrau iechyd cronig
- Offer (TG ac ati)
- Cymhelliant a ffocws
- Cludiant

Dyfarniadau

Yn ddiweddar, enillodd Tîm Cyflogadwyedd Tai ac Adfywio Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful a Thîm Gwasanaethau Plant Pobl a Pherfformiad y wobwr Efydd am y Wobwr Canolbwyntio ar y Gymuned a'r Cwsmer yn Seremoni Wobrwyo iESE.

Mae'r Tîm Cyflogadwyedd yn cynorthwyo unigolion sy'n wynebu rhwystrau i gyflogaeth trwy raglen Cychwyn Cyflym y Cyngor a'r rhai sy'n chwilio am brentisiaethau drwy'r rhaglen Prentisiaethau a Rennir.

Mae'r rhaglen Llwybr i Waith, sy'n cael ei rheoli ar draws y Tîm Cyflogadwyedd a'r Tîm Addysg Plant sy'n Derbyn Gofal o fewn Gwasanaethau Plant, yn cefnogi'n benodol ein Plant sy'n Derbyn Gofal ac sy'n Gadael Gofal gyda lluo o gymorth cyn-gyflogaeth i mewn i gyflogaeth a hyfforddiant.

Allan o 197 o enwebiadau, roedden nhw wrth eu bodd eu bod gymaint o bobl wedi wedi pleidleisio ydrostynt nes eu bod yn y 3 uchaf. Roedd y tîm yn teimlo ei fod yn gymaint o anrhydedd derbyn cydnabyddiaeth am eu hymdrechion i adfywio'r gymuned leol. Mae'n dyst wirioneddol o waith caled, ymroddiad ac angerdd y tîm.

Hwb Cymunedol Cwmpawd

Agorodd yr Hwb Cymunedol Cwmpawd ei ddrysau ar y 1^{af} o Ebrill 2023 i aelodau o'r gymuned er mwyn eu galluogi i gael mynediad at hyfforddiant, addysg a chymorth cyflogaeth yn y gymuned, gyda'r bwriad o'u helpu i wella eu hamgylchiadau cyflogaeth.

Mae amrywiaeth o ddata wedi'i gasglu dros hyd y prosiect a all lywio'n well y ffordd y defnyddir adnoddau yn y dyfodol.

Mae'r prosiect wedi gweld angen enfawr am y math o gefnogaeth a ddarperir gan Gwmpawd dros y 12 mis diwethaf lle cynyddwyd y tîm o staff er mwyn ymateb i boblogrwydd y rhaglen.

Mae'r data yn yr adroddiad hwn wedi'i gasglu o'r gwaith papur cofrestru sy'n cael ei gwblhau gan gyfranogwyr sy'n cael mynediad at gymorth yng Nghwmpawd.

Oherwydd natur hyblyg y Gronfa Ffyniant Gyffredin, fe'n galluogwyd i weithio heb gyfyngu ar rwystrau ymgysylltu, ac adlewyrchwyd hynny yn y data demograffeg isod.

Yr hyn rydyn ni'n ei wneud:

- Darparu gwahaniaethu mewn cymhorthion dysgu ac addysg i unrhyw un sy'n nodi angen dysgu ychwanegol fel dyslecsia.
- Os oes angen, gall tiwtoriaid weithio 1-1 gyda chyfranogwyr sydd angen cymorth ychwanegol i gwblhau cyrsiau.
- Gellir gweinyddu rhai cyrsiau fel profion CSCS mewn ieithoedd eraill megis Pwyleg.
- Mae'r holl diwtoriaid yn ymgorffori'r Gymraeg yn y gweithdai a'r cyrsiau sy'n cael eu cyflwyno yng Nghwmpawd
- Mae'r cynnig o drwyddedau sy'n gysylltiedig â gwaith yn galluogi pobl â lefelau sgiliau isel gael cyfle i ennill cymhwyster a gwella eu hamgylchiadau.
- Diwrnodau agored cymunedol i annog pob cenedl i fynychu'r ganolfan gyda'u teuluoedd fel y diwrnod agored adeiladu a'r fiesta dysgu.
- Gan fod mynediad cyfyngedig i'r anabl yng Nghwmpawd, gellir cyflwyno gweithdai a chysiau mewn lleoliadau hygyrch eraill fel Hwb Canol y Dref.
- Trwy ein mentor cyn-droseddwyd, darperir cefnogaeth i gyn-droseddwyd i'w helpu i wella eu hamgylchiadau a lleihau eu risg o aildroseddu.
- Mae gan Gwmpawd fentor cyflogaeth anabledd sy'n cefnogi pobl ag anableddau i gynnal eu cyflogaeth neu newid llwybr eu gyrfa. Mae hwn yn gweithio'n hollataidd gyda gwasanaethau arbenigol eraill fel yr Adran Waith a Phensiynau i sicrhau bod y person yn cael cymorth amlasiantaethol.
- Mae'r data'n dangos bod ystod oedran eang wedi mynd at Cwmpawd dros y 12 mis diwethaf gyda'r ieuengaf yn 16 a'r hynaf yn 82. Mae hwn oherwydd cynllun marchnata amrywiol sy'n sicrhau bod pobl yn gallu cael mynediad at wybodaeth am y rhaglen, pa un ai yw hwn wedi'i argraffu neu drwy'r cyfryngau cymdeithasol.
- Mae Dysgu yn yr Awyr Agored yn darparu cefnogaeth i unrhyw un sydd â chyflwr iechyd meddwl i'w hannog i wella eu lles trwy gymryd rhan mewn gweithgareddau awyr agored.
- Cyfranogiad dysgwyr mewn grŵp ffocws sy'n cael ei gynnal yng Nghwmpawd ar gyfer y BBC ar effaith allgáu digidol i fonitro'r effaith ar bobl hŷn os yw gwasanaethau teledu / radio ar-lein yn unig.
- Cardiau sims am ddim sy'n cynnwys data, galwadau a negeseuon testun sy'n cael eu cyhoeddi i bobl sydd wedi'u hallgáu'n gymdeithasol gan weithio mewn partneriaeth â'r *Good Things Foundation*
- Mae caffis menopos wedi cael eu cynnal yng Nghwmpawd.
- "Clybiau sgwrsio" yn cael eu sefydlu lle gall pobl nad ydynt yn siaradwyr Saesneg ymarfer eu sgiliau iaith Saesneg.
- Mae data demograffig yn dangos bod rhaniad cyfartal o ddynion / menywod yn cymryd rhan yng ngweithgareddau Cwmpawd.

Statws cyflogaeth cyfranogwyr

Isod ceir dadansoddiad canrannol o statws cyflogaeth cyfranogwyr. Mae'r categori di-waith yn cynnwys 222 o unigolion sydd wedi nodi eu bod yn economaidd anweithgar.

Cyfanswm o 1010 o gyfranogwyr:

Statws Cyflogaeth	Ffigur	% Cofrestredig
Cyflogedig	390	38.61%
Ddi - waith	589	58.32%
Addysg Llawn Amser	31	3.07%

Rhyw

Yn draddodiadol, bu canran uwch o fenywod yn cymryd rhan mewn dysgu a hyfforddiant ar brosiectau blaenorol. Mae Cwmpawd wedi ymgysylltu â chanran uwch o ddynion dros y 12 mis diwethaf. Gall hyn fod oherwydd y math o drwyddedau galwedigaethol sy'n gysylltiedig â gwaith sy'n cael eu cynnig fel CSCS, Diogelwch Trac Personol a hyfforddiant dympiwr / rholer. 1 person wedi'i nodi fel arall.

Rhyw	Ffigurau	% Cofrestredig
Gwryw	545	53.96%
Benyw	464	45.94%
Arall	1	0.10%

Ystod oedran

Mae Canolfan Gymunedol Cwmpawd wedi cyrraedd ystod eang o oedrannau dros hyd y prosiect hyd yn hyn. Cyfanswm nifer y cofrestriadau i brosiectau rhwng y 1^{af} o Ebrill 2024 a'r 31^{ain} o Fawrth 2025 oedd 1010. Roedd y person hynaf i ymgysylltu â Chwmpawd yn 82.

Anableddau

Mae 14.75% o'r cyfranogwyr wedi nodi bod ganddynt anabledd. Gwelwyd cynnydd yn ddiweddar oherwydd i ni recriwtio mentor cyflogaeth anabledd sy'n cefnogi unigolion ag anableddau yn y gwaith, i wella eu hamgylchiadau yn y gwaith.

Cymwysterau

Mae Cwmpawd wedi helpu pobl â lefel is o sgiliau i gael gafael ar gyfleoedd hyfforddiant a chymorth am ddim i wella eu sgiliau a gwella eu hamgylchiadau cyflogaeth. Mae gan 74% o'n cyfranogwyr gymhwyster sy'n lefel 2 neu'n is yn unig (sy'n cyfateb i TGAU). Nid oedd gan ganran uchel 28.02% unrhyw gymhwyster cyn dod i Gwmpawd.

Cymhwyster blaenorol cyn cofrestru	Ffigurau	% Cofrestredig
Dim	283	28.02%
AMH	1	0.10%
Arall	258	25.54%
TGAU	203	20.10%
LEFEL UWCH	36	3.56%
BA	24	2.38%
BSC	17	1.68%
BTEC	33	3.27%
GRADD	52	5.15%
DIPLOMA	25	2.48%
HND	10	0.99%
NVQ	51	5.05%
TAR	17	1.68%

Cenedligrwydd

Oherwydd natur gynhwysol y prosiect, rydym wedi gweld cynnydd mewn lleiafrifoedd ethnig sy'n cyrchu Cwmpawd yn seiliedig ar brosiectau blaenorol a ariennir gan grant.

Cenedligrwydd	Ffigur	% Cofrestredig
Gwyn	973	96.24%
Arabaid	2	0.20%
Indiaidd Asiaidd	9	0.89%
Asiaidd Arall	3	0.30%
Du	0	0%
Du Affricanaidd	12	1.27%
Du Caribïaidd	3	0.30%
Cymysg - Asiaidd a Gwyn	4	0.40%
Cymysg - Du Affricanaidd a Gwyn	2	0.20%
Cymysg - Du Caribïaidd a Gwyn	1	0.10%
Arall	1	0.10%

Digartrefedd

Mae cysylltiadau cryf â'r adran Tai a mynediad at gwrs Cymorth Tenantiaeth Darpariaeth Graidd wedi ein galluogi i gefnogi unigolion sy'n ddigartref. Mae 57 o gyfranogwyr (5.6%) sydd wedi cofrestru gyda Cwmpawd wedi nodi eu bod yn ddigartref.

Dioddef o ddigartrefedd	Ffigurau	% Cofrestredig
Y	57	5.64%
N	953	94.36%

Thema: Gwasanaethau Hygyrch

Amcan: Deall a chael gwared ar y rhwystrau y mae pobl yn eu hwynebu wrth gael mynediad i'n gwasanaethau

Mae mwy o wasanaethau'n cael eu cyrchu'n ddigidol sy'n caniatáu i ddinasyddion allu ymgysylltu'n well, maent wedi eu grymuso ac maen ein galluogi ni i gyrraedd mwy o bobl. Fodd bynnag, mae angen i ni ystyried mecanweithiau ar gyfer cyrraedd pob aelod o'r gymuned. Sicrhau bod fformatau darllenadwy clir ar gyfer defnyddwyr y gwasanaeth a sicrhau bod mynediad digidol yn briodol ac yn cwmpasu pob angen pryd bynnag y bo modd.

Hygyrchedd

Mae hygyrchedd digidol yn broses hanfodol sy'n sicrhau bod pob cynnyrch digidol, gan gynnwys gwefannau, apiau symudol, dogfennau, ac offer ar-lein, yn cael eu defnyddio gan bawb, waeth beth fo'r namau sydd ganddynt. Mae'n hanfodol er mwyn sicrhau bod pob defnyddiwr yn gallu cyrchu'r un wybodaeth ar-lein, hyrwyddo cynhwysiant a dileu rhwystrau.

Fel Awdurdod Lleol, ein cyfrifoldeb yw gwneud ein cynnwys gwe a'n dyluniad yn hawdd ei ddefnyddio ac yn syml fel y gall y rhan fwyaf o bobl ei lywio a'i ddefnyddio heb yr angen am addasiadau. Fodd bynnag, mae'r un mor bwysig bod ein gwefan yn cefnogi'r rhai sydd angen addasiadau oherwydd namau amrywiol, megis nam ar eu golwg, anawsterau echddygol, namau gwybyddol, anabledau dysgu, byddardod, neu namau ar y clyw. Mae'r ymrwymiad hwn yn ymestyn i sicrhau bod ein hasedau digidol yn hygyrch nid yn unig i bobl ag anabledau ond hefyd i grwpiau eraill, gan gynnwys unigolion hŷn.

Dros y blynyddoedd diwethaf, rydym wedi ymrwymo i sicrhau ein bod yn gwneud ein gwasanaethau yn fwy hygyrch, a sicrhau bod gennym adnoddau pwrpasol ar gael i annog eraill i ysgrifennu dogfennau mwy hygyrch, defnyddio iaith fwy hygyrch a chael gwared ar rwystrau i bobl sy'n cael mynediad i'n gwasanaethau. Rydym yn ymrwymo i gydymffurfio â'r Rheoliadau Hygyrchedd.

Rydym yn parhau i ychwanegu at ein tudalen cyfeirio ar ein mewnwyd i ddarparu gwybodaeth, dolenni hyfforddi, a chanllawiau 'sut i' i staff ar gyfer creu dogfennau hygyrch.

Sgôr Silktide

Mae'r meddalwedd *Silktide* (pecyn meddalwedd a ddefnyddir i'n helpu ni i nodi a chywiro problemau ar ein gwefan gorfforaethol gan gynnwys camgymeriadau sillafu a gramadeg, cydymffurfiaeth hygyrchedd, a dogfennau anstrwythuredig) yn parhau i gael ei ddefnyddio. Rydym yn parhau i fod yn un o wefannau Cyngor y Deyrnas Unedig sydd â'r sgôr uchaf ar gyfer hygyrchedd gyda safle cydradd gyntaf ac rydym yn parhau i gael sgôr hygyrch o 100% (ym mis Ebrill 2025)

Bar Offer Recite Me

Rydym yn parhau i ddefnyddio'r Bar Offer *Recite Me* ar ein Gwefan Gorfforaethol a pharthau eraill. Mae'r bar offer *Recite Me* wedi bod yn ychwanegiad cadarnhaol a chroesawgar, gan wneud y wefan yn gynhwysol yn ddigidol trwy ganiatáu i ymwelwyr addasu'r cynnwys fel y gallant fynd ati a'i defnyddio mewn ffyrdd sy'n gweithio orau iddyn nhw. Mae'n cefnogi ystod

eang o anableddau i gynorthwyo defnyddioldeb gwefan ac adlewyrchu anghenion ein cymunedau.

Mae'r adnodd wedi llwyddo i gynyddu ymgysylltiad trwy gefnogi pobl sydd ag anghenion ychwanegol, a'r rhai sydd angen ieithoedd heblaw'r Saesneg neu'r Gymraeg.

Strategaeth Ddigidol Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful

Mae strategaeth ddigidol ar gyfer Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful wedi'i datblygu ar adeg pan fod technoleg ddigidol yn fwyfwy pwysig.

Mae'n glaslun blaengar sydd wedi'i gynllunio i foderneiddio gwasanaethau'r Cyngor, gwella effeithlonrwydd gweithredol, a darparu profiad digidol di-dor i breswylwyr. Wedi'i ddylanwadu gan arferion gorau a argymhellir gan Archwilio Cymru, mae'r strategaeth yn cyd-fynd â blaenoriaethau lleol a Strategaeth Ddigidol Llywodraeth Cymru, sy'n pwysleisio cynhwysiant digidol, seilwaith, gwneud penderfyniadau sy'n cael eu gyrru gan ddata, a datblygu sgiliau.

Mae'r Strategaeth Ddigidol 2025-2028 yn nodi gweledigaeth y Cyngor, *"Adeiladu Merthyr Tudful sydd wedi'i chysylltu'n ddigidol, lle mae gwasanaethau'r Cyngor yn hygyrch, yn effeithlon ac wedi'u cynllunio o amgylch anghenion y trigolion"*.

Yr egwyddorion allweddol ar gyfer y strategaeth hon yw:

- Arloesi – mabwysiadu technolegau modern ac archwilio ffyrdd newydd o weithio.
- Yn Seiliedig ar Ddata – yn seiliedig ar dystiolaeth a dadansoddiad cadarn.
- Wedi canolbwyntio ar y defnyddiwr – blaenoriaethu anghenion defnyddwyr ym mhob agwedd ar ein gwaith.
- Cynhwysiant – darparu gwasanaethau ar gyfer anghenion unigol amrywiol.
- Cydweithredu – meithrin partneriaethau cryf o fewn a thu hwnt i'r sefydliad.
- Diogelwch – sicrhau bod systemau a data yn cael eu diogelu.
- Cynaliadwyedd – defnyddio technolegau digidol i gefnogi amcanion sero-net y Cyngor.

Trwy fentrau strwythuredig fel awtomeiddio prosesau, integreiddio data'n well, a seiberddiogelwch cadarn, nod Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful yw dod yn gyngor aeddfed yn ddigidol sy'n diwallu anghenion esblygol ei gymuned tra'n cefnogi nodau trawsnewid digidol cenedlaethol Cymru.

I gael rhagor o fanylion am ein hymdrechion hygyrchedd a'n cynnydd, cyfeiriwch at Ddatganiad Hygyrchedd Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful sydd ar gael ar wefan y Cyngor. Rydym wedi ymrwmo i sicrhau bod ein presenoldeb digidol yn hygyrch i bawb, a byddwn yn parhau i weithio tuag at y nod hwn.

Thema: Tegwch Cyflog

Amcan: Sicrhau tegwch cyflog ar draws Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful

Tegwch Cyflog

Mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful yn gyflogwr mawr gyda dros 2,500 o weithwyr ac mae'n gweithredu o fewn y sector cyhoeddus, ac felly mae'n ofynnol iddo adrodd ar ei fwllch cyflog rhwng y rhywiau a'i fwllch bonws rhwng y rhywiau.

Mae'r bwlch cyflog rhwng y rhywiau yn fesur cydraddoldeb i ddangos y gwahaniaeth mewn enillion rhwng menywod a dynion.

Ar y 31^{ain} o Fawrth 2024, y bwlch cyflog rhwng y rhywiau yn y Deyrnas Unedig ar gyfer Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful oedd 6.48%.

Nid yw'r bwlch cyflog rhwng y rhywiau yn dangos y gwahaniaeth mewn cyflog ar gyfer swyddi tebyg, mae cyflog anghyfartal wedi bod yn anghyfreithlon ers cyflwyno Deddf Cyflog Cyfartal 1970.

Yn genedlaethol, er bod systemau cyflog yn bwysig wrth bennu tegwch cyflog, mae yna sawl mater arall sy'n berthnasol wrth benderfynu faint mae menywod a dynion yn cael eu talu.

Mae'r rhain yn cynnwys gwahanu galwedigaethol; argaeledd gwaith llawn/rhan-amser mewn gwahanol grwpiau galwedigaethol, e.e. rolau swyddi â chyflog is yn rhan-amser yn bennaf tra bod rolau uwch â chyflog uwch yn llawn amser yn bennaf; argaeledd polisïau a chymorth a diwylliant sefydliadol sy'n gyfeillgar i deuluoedd.

Mae adrodd ar hyn yn ein helpu i ddeall maint ac achosion unrhyw fylchau cyflog rhwng y rhywiau ac unrhyw faterion y mae angen mynd i'r afael â nhw. Mae hefyd yn fesur i ddangos y gwahaniaeth mewn enillion rhwng menywod a dynion.

Mae'r Cyngor yn adrodd yn rheolaidd ar y bwlch cyflog rhwng y rhywiau. Mae pob swydd yn cael ei werthuso gan ddefnyddio cynllun Gwerthuso Swyddi Cyngor Taleithiol Llundain Fwyaf, sy'n sicrhau bod cyflog a graddio swydd yn deg ac yn ddiwahaniaethol. Nid oes unrhyw wybodaeth bersonol ynglŷn â deiliad y swydd yn cael ei hystyried ar hyn o bryd. O ganlyniad, mae'r system raddio yn rhydd o unrhyw ragfarn anymwybodol. Darperir y graddau a'r mecanweithiau talu ychwanegol sy'n weithredol yn y Cyngor ar sail niwtral o ran rhywedd. Felly, nid oes unrhyw anghysondebau amlwg rhwng y rhywiau yn ystod yr adroddiad.

Mae'r Bwlch Cyflog rhwng y Rhywiau yng Nghyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful yn gymharol fach ac nid yw'n codi unrhyw bryderon sylweddol. Adroddir bod y bwlch cyflog rhwng y rhywiau canolrifol yn 1.7%, sy'n dangos mai dim ond ychydig yn fwy na menywod y mae dynion yn cael eu talu. Yn benodol, am bob £1 y mae dyn yn ei ennill, mae menyw yn ennill £0.98. Mae hyn yn dangos bod y bwlch er ei fod yn bodoli, yn fach ac mae'r Cyngor wedi ymrwymo i fynd i'r afael â'r ffigurau hyn a'u deall i feithrin diwylliant o gynhwysiant a thegwch.

Mae'r Cyngor wedi datblygu a bydd yn parhau i ddatblygu polisïau, gweithdrefnau a rhaglenni gweithredu i fodloni ei rwymedigaethau cyfreithiol a moesol ym maes cyfle cyfartal ac mae wedi ymrwymo i gyfle cyfartal ym mhob agwedd ar gyflogaeth

Mae'r Datganiad Bwlch Cyflog rhwng y Rhywiau 2023-2024 llawn i'w weld ar wefan y Cyngor.

Data'r Gweithlu

Mae data'n hanfodol er mwyn sicrhau y gallwn fonitro tueddiadau, nodi meysydd i'w gwella ac asesu ble roeddem ni, ble rydym a lle hoffem fod.

Rydym wedi bod yn adolygu ein ffurflen fonitro cydraddoldeb i sicrhau ei bod yn adlewyrchu'r wybodaeth sydd ei hangen. Rydym hefyd wedi datblygu ffurflen fonitro cydraddoldeb ar gyfer ymgynghoriadau ac ymarferion ymgysylltu i sicrhau ein bod yn derbyn sampl gynrychioliadol o ymatebion, ac i sicrhau ein bod yn clywed barn a phrofiadau byw ein cymunedau.

Fel rhan o hyn, rydym hefyd yn adolygu monitro data mewnol a sut y gallwn nodi'r ffordd orau o nodi lle y gallai fod angen gwneud gwelliannau. Rydym yn annog staff i gwblhau'r data hwn ac yn hyrwyddo bod y data hwn yn cael ei ddefnyddio nid yn unig yn unol â'n dyletswyddau ond i sicrhau ein bod yn darparu'r gwasanaethau gorau y gallwn i'n gweithlu.

Mae'r wybodaeth isod yn dangos data'r gweithlu ar Fawrth 31^{ain} 2025.

Data Staff Cyffredinol

Staff cyflogedig yn y Cyngor ar Fawrth 31^{ain} 2024

Nifer y staff yn y swydd = 2487, y mae:

Parhaol	Tymor Penodol	Llawn Amser	Rhan Amser
1983	504	1524	963

Oed

16-34	35-54	55-64	65+	CYFANSWM
550	1383	488	66	2487

Rhyw

Gwryw	Benyw	CYFANSWM
621	1866	2487

Anabledd

Byddar/drwm ei glyw	Anawsterau lechyd Meddwl	Nam symudedd	Nam Dysgu	Salwch hirsefydlog	Nam ar y golwg
10	10	5	3	32	1

Arall	Dim anabledd	Gwell peidio ag ateb/Ddim yn hysbys	CYFANSWM
60	1951	415	2487

Cyfeiriadedd rhywiol

Dynes hoyw / lesbiaidd	Dyn hoyw	Deurywiol	Heterorywiol	Arall	Gwell peidio ag ateb/Ddim yn hysbys	CYFANSWM
25	18	15	2008	2	419	2487

Crefydd

Cristnogaeth	Dim crefydd	Bwdhaeth	Iddewiaeth	Islamaidd	Hindŵaeth	ARALL	Gwell peidio ag ateb/Ddim yn hysbys	CYFANSWM
588	1195	6	1	7	1	59	630	2487

Ethnigrwydd

Gwyn Prydeinig	Gwyn/Arall	Asiaidd	Y Caribî Du	Du Arall	Ras gymysg	Gwell peidio ag ateb/Ddim yn hysbys	CYFANSWM
1977	45	12	2	1	3	447	2487

laith Gyntaf

Saesneg	Cymreig	Arabeg	Groegaidd	Pwylaidd	Portiwgalaidd	Ffrengig	Hwngaraidd	Romanaidd
1808	31	1	1	14	2	1	1	2
Sbaenaidd	Wrddw	Thai	Rwsia	Gwell peidio ag ateb/Ddim yn hysbys			CYFANSWM	
1	1	1	1	534			2443	

Ceisiadau (ar yr 31^{ain} o Fawrth 2025)

- Cyfanswm nifer y swyddi a hysbysebwyd = **248**
- Cyfanswm nifer y ceisiadau am swyddi = **2491**
- Cyfanswm nifer y ceisiadau ar-lein = **2237**

Ceisiadau Mewnol (ar yr 31^{ain} o Fawrth 2025)

- Cyfanswm nifer y ceisiadau mewnol = **2177**
- Gwryw = **632**
- Benyw = **1545**

Ceisiadau Asiantaeth (ar yr 31^{ain} o Fawrth 2025)

- Cyfanswm nifer y ceisiadau mewnol = **15**
- Gwryw = **14**
- Benyw = **1**

Caffael

Mae'r Cyngor o'r farn ei bod yn hanfodol bod pob sefydliad sy'n dymuno darparu nwyddau neu wasanaethau ar ei ran yn gallu dangos bod pob cam rhesymol ac ymarferol yn cael eu cymryd i ganiatáu mynediad cyfartal a thriniaeth gyfartal mewn cyflogaeth, darparu gwasanaethau a hyfforddiant i bawb.

Mae'r Cyngor yn defnyddio'r Ddogfen Gaffael Unigol wedi'i chyfuno â chwestiynau cymhwyster cyflenwyr priodol ac mae wedi ychwanegu ei gwestiynau penodol ei hun sy'n gysylltiedig â chydaddoldebau ato. Disodlwyd yr Ddogfen Gaffael Unigol ar ôl cyflwyno Deddf Caffael 2023 ym mis Chwefror 24 i Holiadur Penodol Caffael Cymru sy'n cynnwys cwestiynau Cydraddoldeb, Cyflogaeth Foesegol, Caethwasiaeth Fodern ac Arferion Cyflogaeth. Mae templed gwahoddiad i dendro safonol y Cyngor yn cynnwys datganiad cydraddoldeb penodol gyda chynnwys cymalau cytundeb sy'n ymwneud â Deddf Gydraddoldeb 2010 a Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011. Ychwanegir cymalau sy'n gysylltiedig â chydaddoldeb a'r Gymraeg at ei delerau ac amodau safonol ar gyfer contractau pan fo angen.

Mae'r Cyngor yn sail i egwyddorion Datganiad Polisi Caffael Cymru 2021 (WPPS) a'i ddeg prif thema trwy strategaeth gaffael addas i'r diben sy'n darparu cyfeiriad strategol a chydlynio i gydymffurfio â blaenoriaethau corfforaethol a Chyswllt y WPPS. Mae'r WPPS yn cynnwys themâu fel Effeithiau Economaidd, Cymdeithasol ac Amgylcheddol, Buddion Cymunedol a Chystadleuaeth Agored, Hygyrch.

Mae elfennau Cydraddoldeb a Chymraeg y Broses Gaffael mewn perthynas â Thendro a Cheisiadau am Ddogfennau Dyfyniad wedi cael eu hadolygu yn unol â Rheoliadau Deddf Cydraddoldeb 2010, (Dyletswyddau Statudol) (Cymru) 2011 a Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011.

Mae'r dogfennau hyn yn cefnogi'r Cyngor i sicrhau bod pob cyflenwr trydydd parti yn cydymffurfio â'r gofynion hyn, lle bo'n berthnasol, i natur a'r math o nwyddau a gwasanaethau sy'n cael eu darparu ar ei ran.

Mae'r Cyngor yn llofnodwr Cod Ymarfer Cyflogaeth Foesegol mewn Cadwyni Cyflenwi. Mae Caethwasiaeth Fodern, Rhestr Ddu ac Arferion Cyflogaeth wedi'u hymgorffori yn yr holiaduron cam cyn-gymhwyso/dethol ar gyfer pob gweithgaredd tendro cymwys.

Tendrau'r Gymraeg

Yn unol â'n darpariaethau ar gyfer cydraddoldeb a'r Gymraeg, ni fydd y Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg. Os derbynnir cais am ddogfen dendro Gymraeg yn ystod proses dendro, bydd y broses yn cael ei gohirio i ganiatáu amser i gyfieithu. Unwaith y derbynnir y ddogfen (au) wedi'u cyfieithu, bydd y ddogfen (au) wedi'u cyfieithu yn cael eu cyfleu a bydd y broses yn dechrau gydag ychwanegu nifer y diwrnodau a gymerodd i greu'r cyfieithiad, gan sicrhau nad oes unrhyw fudd ychwanegol i'r tendrwyr hynny sy'n defnyddio'r fersiwn Saesneg o'r ITT (a'r dogfennau ategol). Mae templedi caffael safonol ar gael yn Gymraeg. Mae'r holl hysbysiadau caffael swyddogol yn cael eu cyhoeddi yn Gymraeg a Saesneg ar y Platfform Digidol Canolog.

Datganiad Caethwasiaeth Modern

Mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful yn cydnabod bod ganddo gyfrifoldeb fel cyflogwr a chaffaelwr/comisiynydd gwasanaethau i sicrhau nad yw caethwasiaeth a masnachu pobl yn bodoli o fewn ei gadwyni cyflenwi nac mewn unrhyw ran o'i fusnes ei hun.

Rydym yn parhau i adolygu a chyhoeddi Datganiad Llygredigaeth Fodern wedi'i ddiweddarau i ddangos ein hymrwymiad cyhoeddus i chwarae ein rhan gydweithredol wrth leihau llygredigaeth fodern a thrafnidiaeth dynol, gan gynnwys trwy gydweithio'n effeithiol (ataliad, adnabod, codi ymwybyddiaeth, rhannu gwybodaeth a gorfodaeth).

Mae'r datganiad yn amlygu'r camau a gynigwn i sicrhau bod ein cyflenwyr yn cydymffurfio â safonau moesegol uchaf. Mae'r datganiad yn ymdrin â pheryd 12 mis ac fe'i adolygir/diwygir bob blwyddyn.

Gellir gweld datganiad Llygredigaeth Fodern Cyngor Tref Morgannwg ar wefan y Cyngor.

Y camau nesaf

Rydym yn parhau i fod yn ymrwymedig i'n gweledigaeth cydraddoldeb ac yn parhau i fod yn rhagweithiol wrth sicrhau ein bod yn dileu gwahaniaethu, aflonyddu ac erledigaeth anghyfreithlon, meithrin perthynas dda a hyrwyddo cyfleoedd cyfartal rhwng pobl sy'n rhannu nodweddion gwarchodedig a phobl nad ydynt yn rhannu hynny.

Byddwn yn parhau i adolygu'r modd rydym yn casglu, yn monitro ac yn defnyddio'n data, gan sicrhau bod ein ffurflen monitro cydraddoldebau yn cael ei chynnwys yn ein hymgyngoriadau, a chodi ymwybyddiaeth o bwysigrwydd casglu data a'i ddefnyddio i wneud penderfyniadau mwy hyddysg.

Rydym yn adolygu ein Asesiad Effaith Integredig yn flynyddol a bydd hwn yn parhau. Bydd unrhyw newidiadau pellach yn cael eu gwneud a'u cyfathrebu lle bo angen.

Byddwn yn parhau i godi ymwybyddiaeth lle bo hynny'n bosibl yn ein calendr cydraddoldeb a hefyd trwy swyddi ac yn codi ymwybyddiaeth penodol trwy gydol y flwyddyn.

Byddwn yn parhau i ddatblygu hyfforddiant ynghylch cydraddoldeb yn gyffredinol, ac yn codi ymwybyddiaeth o gyfleoedd hyfforddi trwy ein llwyfannau hyfforddi e.e. *skills hub*.

Byddwn yn parhau i adolygu a gwella y ffordd rydym yn recriwtio a byddwn yn annog ymgeiswyr mwy amrywiol. Wrth wneud hwn, byddwn hefyd yn adolygu ein ffurflenni cais am swydd a'r cwestiynau a ofynnwn, gan sicrhau ein bod yn cynnwys cwestiynau sy'n ymwneud â, er enghraifft, niwroamrywiaeth i sicrhau cyfwelliadau teg.

Rydym am gynnal ein sgôr Mynegai Hygyrchedd *Silktide* Cyntaf ar y mynegai allan o holl Gynghorau'r Deyrnas Unedig, a gwneud ein gwasanaethau'n fwy hygyrch, trwy gynhyrchu fersiynau hawdd eu darllen a hyrwyddo pwysigrwydd hyn.

Rydym am barhau i sicrhau bod dull ar y cyd o gyflawni ein gweledigaeth a'n hamcanion cydraddoldeb ar draws yr Awdurdod Lleol a chyda phartneriaid, yn ogystal â Cyflwyno mwy o hyfforddiant ar bynciau i'r holl staff lle bo hynny'n bosibl.

Byddwn yn parhau i edrych tua'r gorwel a sicrhau ein bod yn rhan o unrhyw ymgynghoriadau ar unrhyw gynlluniau gweithredu sy'n cael eu datblygu gan Lywodraeth Cymru ac yn ehangach. Bydd unrhyw gynlluniau gweithredu a ddatblygwyd yn cael eu hadolygu a bydd camau perthnasol yn cael eu cynnwys yn ein Cynllun Cydraddoldeb Strategol.

Byddwn yn parhau i leisio pwysigrwydd cydraddoldeb yn ein holl waith, gan weithio gydag adrannau wrth ysgrifennu polisiau, cynlluniau a strategaethau newydd, i sicrhau bod anghenion a safbwyntiau ein cymunedau yn cael eu hystyried.

Manylion Cyswllt

Rydym yn croesawu sylwadau ar yr adroddiad ac os hoffech wybod mwy am y gwaith y mae'r Cyngor yn ei wneud, neu os oes angen yr adroddiad arno mewn fformat arall, defnyddiwch y manylion cyswllt isod:

Equalities
Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful
Canolfan Ddinesig
Stryd Y Castell
Merthyr Tudful
CF47 8AN

equalities@merthyr.gov.uk

01685 725000

